

שיחות חיזוק

שיחות מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

פרשת

נח

שיחות חיזוק

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

מתוך סדרת הספרים שיחות חיזוק (ה' כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414
למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com

פרשת
נה

תוכן הענינים

ז	לנצל כל רגע פנוי - לתורה.....	ג	לעשות כלי לאור.....
ז	תלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות.....	ג	נצחיות תבת נח.....
ח	דברי הפוסקים בהחירות מבטול תורה.....	ג	תיבות התורה והתפלה.....
ט	לכפות את עצמו גם כשאין חשק.....	ד	הלמוד בלילות החרף הארפים.....
ט	כל רגע חשוב - איך נאבדו?.....	ד	התחזקות בבחינות תבת נח.....
י	התנות על חשבון בטול תורה.....	ד	כל נקדה קטנה - חשובה.....
יא	מוסר נורא להזהר מבטול תורה.....	ד	אל תקלקל את עולמי.....
יב	פחד רבותינו מבטול תורה.....	ה	התבוננות בחלקי עסק התורה.....
יג	לברח מבטול תורה.....	ה	המעשים טובים שהולכים לחיצונים.....
יד	להקין דברים שבעל פה לימי התשישות.....	ו	והערב נא את דברי תורתך.....
יד	תורה לשעת מיתה וקבורה.....	ו	לומדי תורה - מצילים את העולם.....
טו	גדל הענש הנורא של בטול תורה.....	ו	עקר ההתקרבות לה' על ידי התורה.....

052-7627127 | 08-8650078 | ש.ש. אשדוד | א.ש. חיזוק

ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת זכיו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

שיחות חיזוק

חֶשֶׁק הַתּוֹרָה וְזִהוּרוֹת מִבְּטוּלָה

שִׁיחַת חֲזוּק לְשַׁבַּת פְּרִשְׁת נח

הָעוֹלָם, אֲלֵא מִרְמָזִים עַל הַתְּגַבְרִיּוֹת הַיָּצֵר, כְּמוֹ שְׂכוֹתֵב הָרַב הַקְּדוֹשׁ הַשֵּׁפֶת אֲמַת' מִגּוֹר זי"ע, שֶׁהָאֲרָבַע גְּלִיּוֹת הֵן כְּנֶגֶד הָאֲרָבָעָה שְׂצָרִיכִים לְהוֹדוֹת, וְהַגְּלוֹת הָאֲחֵרוֹנָה הִיא בְּכַחֲמֵינָה (תְּהִלִּים ק"ו, כ"ז): "יַחֲוֹגוּ וַיִּנּוּעוּ כְּשֹׁכֵר וְכָל חֲכָמָתָם תִּתְּבַלֵּעַ", שֶׁהוּא בְּלִבּוֹל גְּדוֹל מְאֹד, בְּכַחֲמֵינָה מִצָּב שֶׁל דוֹר הַמַּבּוּל, בְּכַחֲמֵינָה (יְשַׁעְיָה נ"א, כ"א): "וּשְׂכַרְתָּ וְלֹא מִיָּיִן", כְּתוּב (דְּבָרִים ל"ב, ז): "זְכֹר יָמוֹת עוֹלָם בֵּינֵנוּ שָׁנוֹת דֶּר וְדוֹר" - צָרִיף לְזַכֵּר שֶׁהַדְּבָרִים הִלְלוּ חוֹזְרִים מִדֵּי שָׁנָה וְשָׁנָה, וְכְמוֹ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צָוָה לְנַח לַעֲשׂוֹת הַצֵּלָה לְדוֹרוֹ בְּכַחֲמֵינָה הַתְּבָה, כִּי בְּכָל דוֹר וְדוֹר שָׂאֲנוּ קוֹרְאִים אֶת תּוֹרַתְנוּ, יֵשׁ בְּנֵדָאִי אֶת הַמְּצִיאוֹת שֶׁל הַצֵּלָה, אִיף נִכְנַס לְתוֹךְ תְּבַת-נַח הַמְּצִילָה שֶׁל דוֹרְנוּ, שֶׁהִיא תְּבַת הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה, זֹו הַצֵּלָה שְׂמַעְנִיק לָנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - "הַנּוֹתֵן בֵּינֵנוּ דָרְךְ וּבְמִים עֲזִים נְתִיבָה" (יְשַׁעְיָה מ"ג, ז) מְכַל הַמִּים רַבִּים שֶׁל הַיָּצֵר הָרַע, הוּא נוֹתֵן כַּחוֹת כִּיִּצֵד נִנְצָל, וּבְפָרֻט בְּתַחֲלַת הַשָּׁנָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן כַּח וְאֲפָשְׁרוֹת לְכָל יַחֲדֵי שְׂיִכְנַס לְתוֹךְ הַתְּבָה.

תִּיבוֹת הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה

מִרְנָא הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ זי"ע מִפְּרִשׁ עַל הַכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ז, א): "בֹּא אֵתָה וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתְּבָה", כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה אוֹ מִתְּפַלֵּל צָרִיף לְהִיּוֹת בְּכַחֲמֵינָה, אֵתָה וְכָל בֵּיתְךָ, כָּל הַהֲרַגְשִׁים וְהַחוּשִׁים, כָּל עֲצָמוֹתֵי תַאמְרָנָה - 'אֶל הַתְּבָה', לְתִיבוֹת הַתּוֹרָה. כִּי צָרִיף הָאָדָם לְהַכְנִס אֶל תִּיבוֹת הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה, וְלִדְעַת שֶׁזֶו הַצֵּלָה מִדוֹר הַמַּבּוּל, כָּל הַצֵּלָה מְכַל מֵה שְׂמַקִּיף אֶת הָאָדָם בְּמִשְׁךְ כָּל יְמֵי חַיָּו, וּבְפָרֻט בְּדוֹר שְׁלָנוּ - דוֹר חֲלָשׁ.

בְּסִיעָתָא דְשִׁמְיָא, נִשְׁתַּדַּל לְהַתְּבַוֵּן בְּכַמָּה עֲנִינֵי חֲזוּק בְּעִבּוּדַת 'תְּבַת נח', שְׂעִנְיָנָה לְהִיּוֹת שְׂקוּעַ בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהִיא תְּבַת נח שֶׁל דוֹרְנוּ, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים בְּשֵׁם מֶרֶן הַחֲזוֹן אִישׁ זי"ע, וּבְכַמָּה אֲפָנִים שְׂנַתֵּן לְהַנְצִיל עַל יָדָם מִבְּטוּל תּוֹרָה.

לַעֲשׂוֹת כְּלֵי לְאוֹר

בְּשִׁיחַת פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית הַזְּפָרְנוּ אֶת עֲנִינֵי עִבּוּדַת הַרְאשִׁית, וְגוֹפָא בְּתַר רִישָׁא גְרִיר (עֲרוּבִין מ"א ע"א), שֶׁכָּל הַשָּׁנָה נִגְרַרְתָּ אַחַר הַשְּׂבוּעוֹת הַרְאשׁוֹנִים שֶׁל הַשָּׁנָה, וְהַחֲדָשׁ בּוֹ אָנוּ נִמְצָאִים הוּא מְרַחֵשׁוֹן שֶׁהוּא חֲדָשׁ שֶׁל הַתְּבַוֵּנוֹת כְּמוֹ שְׂכַתוּב בְּגִמְרָא אֲמַר מַר, וְאָנוּ בְּאִים לְכַר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים וְהַשְּׂפָעוֹת שְׂעַבְרוּ עֲלֵינוּ לְטוֹכָה, וְרוֹצִים לְהַשִּׁיגָם.

הַזְּפָרְנוּ, שְׂעֲלֵינוּ לַעֲשׂוֹת כְּלֵי לְאוֹר, וְעַקֵּר הַכְּלֵי וְהַחֲפֵץ הוּא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כְּדֹאִיתָא בְּיְרוּשְׁלָמִי (פֶּאֶה ד' ע"א) 'חֲפֵצְיָךְ' - אֵלוּ דְבָרֵי תּוֹרָה. וְכֵן שְׂבַמְרַחֵשׁוֹן עֲדִין מְרַחֵשִׁין שְׂכַתֵּינוּ מִתְּפִלוֹת הַחַג (עֵין לְעִיל בְּשִׁיחַת פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית).

נְצַחֲיוֹת תְּבַת נח

כְּתוּבוּ הַצְּדִיקִים, וְהוּבָא בְּשִׁיחַת הַתְּחִזְקוֹת, שֶׁכָּל דְּבָר שְׂנוֹכְתֵב בַּתּוֹרָה הוּא דְּבָר נְצַחִי, בְּכָל פְּרִשְׁת נח, עֲנִינֵי הַתְּבָה, דוֹר הַמַּבּוּל - וְדֹאִי שְׂאִין הוּא סְפוּר הַעֲנִינֵי שֶׁהִיא בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה, אֲלֵא שֶׁהוּא שִׁיף לְכָל דוֹר וְדוֹר, כִּי זֹו תּוֹרָה נְצַחִית, וּבְכָל דוֹר יֵשׁ בְּכַחֲמֵינָה נְסִיוֹנוֹת דוֹר הַמַּבּוּל, וְכֵן בְּכַחֲמֵינָה הַמִּים הַזְּדוֹנִים - מִי הַמַּבּוּל, אִינֵם דוֹקָא טְפוֹת הַגֶּשֶׁם שְׂכַסּוּ אֶת

פְּרִשְׁת נח

בְּכֹל סֵדֶר, שְׁעָה, דְּקָה וְרַגַע, אֲמוּרָה לֵהִיֹּת נִחְשָׁבֶת אֶצְלָנוּ, וְאֲסוּר לָנוּ לְדַחֲוֹתָהּ לְזִמְנָן מֵאַחַר יוֹתֵר, רַק לְהִתְחַזֵּק בָּהּ דִּיקָא.

כָּל נִקְדָּה קִטְנָה - חֲשׂוֹבָה

חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן גָּרַם מִיתָה, וּמִיתָה הִיא סוּג שֶׁל הַעֲנֻקָת בִּטּוּי חִיצוֹנִי בְּלִבְד לְכָל דְּבָר, כִּי הֲלֹא מֵהִי מִיתָה? זֶהוּ גוּף לֹא נִשְׁמָה, רוּאִים רַק אֶת הַחִיצוֹנִיּוֹת לֹא רוּאִים אֶת הַפְּנִימִיּוֹת, וְכִף דְּרָכּוֹ שֶׁל הַיֵּצֵר שְׂאִינוּ מֵרָאָה לְאָדָם אֶת הַפְּנִימִיּוֹת, וְאוֹמֵר לְאָדָם, אִם עָשִׂיתָ וּפְעַלְתָּ, נִתְּתָ צְדָקוֹת רַבּוֹת, הַתְּפַלְלָתָ בְּכוֹנָה, וְהִיָּתָה לְךָ הַתְּפַעֲלוֹת גְּדוֹלָה מְזֵה - סִימָן שְׂפַעֲלָתָ, לֹא כֵּן אִם בְּחִיצוֹנִיּוֹת לֹא הִרְגַּשׁ כְּלוּם, אִין הָאָדָם מִיַּחַס לְכִף חֲשִׁיבוֹת.

עֲלִינוּ לְיָקָר כָּל נִקְדָּה קִטְנָה, וְלִדְעַת שְׂכָל יוֹם שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲנִיק לָנוּ הוּא יָם שֶׁל רַחֲמִים, יָם שֶׁל הַשְּׂגָה שְׂאֵפֶשֶׁר לְהַשִּׁיג בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּדֹאִיתָא בְּתַנָּא דְּבִי אֲלֵיָהוּ (וּזְטָא פֶּרֶק ה'): 'בְּכָל יוֹם יוֹצֵאִים מִלְּאָכִי חֲבֵלָה לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחַבֵּל אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ וְאֵלְמָלָא בְּתֵי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת שֶׁהִיוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹשְׁבֵינָן בָּהֶם וְעוֹסְקִין בְּדַבְרֵי תוֹרָה הִיוּ מְחַבְּלִין אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ מִיָּד, שְׁנַאֲמַר (יִשְׁעִיָּה ג. ב): 'מִדּוּעַ בָּאתִי וְאִין אִישׁ קָרָאתִי וְאִין עוֹנָה'. וּמֵאִידָךְ יֵשׁ לְדַעַת שְׁנֹשְׁפַע בְּעוֹלָם שְׂפַע רַחֲמִים, בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה וְהַחֲזוּק שֶׁל כָּל יְהוּדֵי בְּכָל רַגַע שֶׁל קְדוּשָׁה, שְׂצָרִיךְ לְנַצֵּל כָּל רַגַע כְּכָל הָאֶפְשֵׁר.

אֵל תִּקְלָקֵל אֶת עוֹלָמִי

אִיתָא בְּמִדְרָשׁ (קִהְלַת רַבָּה ז, יט): 'בְּשַׁעָה שֶׁבָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרֵאשׁוֹן נִטְלוּ וְהִחְזִירוּ עַל כָּל אֵילָנֵי גֵן עֵדֶן וְאָמַר לוֹ, רֵאָה מַעֲשֵׂי כְּמָה נְאִים וּמִשְׁבַּחֵינָן הֵן וְכָל מָה שֶׁבָרָאתִי בְּשִׁבְלֵךְ בְּרֵאתִי, תֵּן דַּעְתְּךָ שְׂלֹא תִקְלָקֵל וְתַחְרִיב אֶת עוֹלָמִי שְׂאִם קִלְקַלְתָּ אִין מִי שְׂיִתְקַן אַחֲרֵיךְ'; וְאִין זֶה אֲזַהְרָה רַק לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן אֲלֵא לְכָל יְהוּדֵי וְיְהוּדֵי אוֹמֵר הַקְּדוּשׁ

הַלְמוּד בְּלִילוֹת הַחֲרָף הָאֲרָכִים

לְפִי דַעַת רַבֵּי אֲלִיעֶזֶר, שֶׁהִלְכָה כְּמוֹתוֹ, שְׂבַחֲשׁוֹן הָיָה הַמְּבוּל, וּמִמִּילָא בְּחֲשׁוֹן גַּם הָיָה סִיוִם בְּנִית הַתְּבָה, וְעַל כֵּן יֵשׁ כַּח עֲצוּם לְהַתְגַּבֵּר דּוֹקָא עֲכָשׁוּ בְּלִילוֹת הַזֶּהָב שֶׁל הַחֲרָף [כְּפֶאֶר כִּף פִּינוּם הַצְּדִיקִים זי"ע], כְּפֶאֶר שְׂקֵט בְּעוֹלָם, לֹא אֲבָרִי סִיְהֵרָא אֲלֵא לְגִרְסָא (עֲרוּבִין סה ע"א), וּבְמִיחָד הַיּוֹם שְׂיֵשׁ אוֹר הָאֲלֵקְטָרִי, נִתָּן לְלַמֵּד הַרְבֵּה שְׁעוֹת בְּלִילָה, אוֹ לְהַשְׁפִּים קוּם בְּעוֹד לַיַּל, לְפָנוֹת בְּקָר כְּשֶׁהָאוֹר צָח, אֲפֶשֶׁר יוֹתֵר לְהַכְנִס אֶז אֶל תוֹף תְּבוֹת הַתּוֹרָה, וְלְהַנְצִיל מִמָּה שְׂצָרִיךְ לְהַנְצִיל.

הַתְּחַזְּקוֹת בְּבַחֲיִנוֹת תְּבַת נח

וּבְסִפְרֵי הַצְּדִיקִים זי"ע, מוּבָא, שְׂיֵשׁ עוֹד כְּמָה אֲפִנֵי הַצֵּלָה, שֶׁהֵם בְּבַחֲיִנַת תְּבַת נח. הַשְּׂבַת הַקְּדוּשָׁה הִיא גַּם כֵּן בְּחִינַת תְּבַת נח, שְׂבַת מְנוּחָה, בְּדוֹרְנוּ הַתְּחַזְּקוֹת בְּשְׂבַת קְדוּשׁ הִיא גַּם כֵּן הַצֵּלָה. וְכֵן הַתְּחַזְּקוֹת בְּבַחֲיִנַת נח לְמַעֲלָה וְנַח לְמַטָּה, לְהִיֹּת אִישׁ מְתוּק וְנַח, הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוּתָיו שְׂאִינוּ מַעֲמִיד עַל דְּבָרָיו. אֵלּוּ הֵם עוֹד אֲפִנִים הַמְּסִיעִים לְהַתְּחַזֵּק בְּבַחֲיִנָּה זֹו שֶׁל תְּבַת נח, כִּי הִיא כּוֹלֶלֶת עֲנִינִים רַבִּים.

וְעַתָּה נִשְׁתַּדֵּל לְהַתְּחַזֵּק כְּמוֹ שֶׁלְמִדְּנוּ הַגָּאוֹן הַקְּדוּשׁ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מִסְּלַנְט זי"ע, שְׂכַפֶּאֶר אָדָם רוּצָה לְהַתְּחַזֵּק בְּעִנְיָן מְסִים יִלְמַד אֶת הַהֲלָכוֹת וְהַמוֹסְרִים שֶׁל אוֹתוֹ עֲנִין, שְׂעֲצָם הַלְמוּד מְסִיעַ לְהַתְּחַזֵּק. וּבְפֶרֶט בְּמָה שְׂאִנוּ רוּצִים לְהַתְּחַזֵּק בְּרֵאשִׁית הַשָּׁנָה, בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה שְׂיִסְיַע לָנוּ לְכָל הַשָּׁנָה כְּלָה, שְׂתְּבוֹת הַתּוֹרָה תְּרוּמַמְנָה אוֹתָנוּ מְכָל הַמִּים הַעֲזִים הַזּוֹרְמִים בְּחוּצוֹת.

פְּעָמִים רַבּוֹת הַיֵּצֵר מִפְתָּה לְחֻשָׁב, כִּי רַק הַעֲבוּדוֹת הַגְּדוֹלוֹת הֵן הַמְּקַבְּלוֹת וְהַרְצוּיוֹת בְּעִנְיֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲבָל עֲבוּדַת סֵדֶר הַיּוֹם הַרְגִיל שֶׁל הָאָדָם - אִינָה בּוֹנָה וְאִינָה עוֹשָׂה רָשָׁם בְּשָׂמִים, וְזוֹ טְעוּת גְּדוֹלָה, וּבְכָר הַזְּכָרְנוּ עֲנִין זֶה (בְּשִׁיחַת לְשַׁבַּת חֲמַת) שֶׁהַעֲבוּדָה הַיּוֹמִיּוּמִית שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצוּה עָלֶיהָ,

פְּרִשְׁת נח

ג - ההכנה לתורה, כשאדם נגש לכל רגע שיש לו אפשרות לעסק בתורה, ובפרט אם זה סדר של שעה, חצי שעה - זה הזמן שהקדוש ברוך הוא מזכה אותך לעסק בתורתו, עליך להכין את עצמך לקראת הזמן הזה.

המעשים טובים שהולכים לחיצונים

מובא בספר הקדוש 'תפארת שלמה' (פרשת נח): 'זה היה ענין חטא דור המבול, שגם המעשים טובים שלהם אשר עשו, לא נתקנסו בהם כי נטרפו להחיצונים. וזהו כי מלאה הארץ חמס מפניהם, הם החיצונים. לכן נחתם גזר דינם על הגזל הזה שגזלו החיצונים מהם ומצאו כח לאבדם כי לא היה בהם שום זכות להגן עליהם'. עד כאן לשונו הקדושה. על כן בהכינו את עצמו, על האדם להזהר שתורתו לא תלך אל החיצונים חס ושלום.

ומובא בדברי רבנו האר"י ז"ל על הפסוק (תהלים נ, טז): 'ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי' וכו'. דע, כי כל המעשים טובים שהאדם עושה בעודו רשע, או התורה שלו, אין צריך לומר שאינו נותן כח בקדשה, אלא אדרבה מוסיף כח בקלפה, ועליו נאמר 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי', כלומר, שאתה מכניס דברי קדשה בתוך הקלפה, ובזה מוסיף על חטאתו פשע וגדול עונו מנשוא' (ספר הלקוטים תהלים שם). לכן אדם צריך להכין את עצמו לפני שמתנישב ללמד, להתודות ודווי קצר, כמו שמובא בכף החיים (סימן קנה ס"ק ח'), לומר חטאתי, עויתי, פשעתי (וראה גם באר היטב סימן תקעא ס"ק א').

מפרש בספר הקדוש 'שפתי צדיק', על התבה 'חטאתי', דהוא כדאיתא במדרש (במדבר רבה כ, טו): 'ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי' שהיה רשע ערום ויודע שאין עומד מפני הפרעניות אלא תשובה שכל מי שחוטא ואומר חטאתי אין רשות למלאך לגע בו; זה כח עצום, שאפלו שבוודאי לא התכונן לעשות תשובה. וכל שכן ועל אחת כמה וכמה

ברוך הוא - אמה עולם מלא, תן דעתך שלא תקלקל את עולמי, לפי עבודתך, לפי הסדרים שלך, ובשעות הפנויות שלך - עסק בתורה ותשתדל שלא תקלקל את עולמי.

הרב הקדוש, החוזה מלובלין זי"ע פרש את הפסוק (תהלים פד, ו-ז): "אשרי אדם עוז לו בך מסלות בלבבם; עברי בעמק הבכא מענין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה". 'אשרי אדם עוז לו' - אשר מתחזק, 'בך' זה התורה הקדושה, הוא יוצר 'מסלות בלבבם', של אותם שהם 'עוברי בעמק הבכא' שהיא הגיהנם, שלא רק לאחר המות יש גיהנם אלא גם בעולם הזה, כי התגברות של היצר הרע זהו מצב של גיהנם, וכשאדם מתחזק בעסק התורה ועוז לו בך, הוא יוצר מסלות של רוח טהרה בעולם. כידוע מדברי מרן החזון איש, זי"ע, שהוא מוריד רוח טהרה על אותם הרחוקים מהקדשה שהם בבחינת עוברי בעמק הבכא, הוא זוכה ליצר מסלות חדשות בלבבם של אלו.

וכבר אמרו חז"ל (ברכות ח' ע"א): מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה; ואמרו (סנה נה ע"ב): אמר רבי יוחנן אוי להם לעובדי כוכבים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו, בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר עליהן ועכשו מי מכפר עליהן. ועלינו לדעת שכל יהודי כאשר הוא עוסק בתורה הוא יוצר מצב של בית המקדש.

התבוננות בחלקי עסק התורה

בהתבוננותנו בעניני עסק התורה, נחלקם לשלישה חלקים:

א - התמדת התורה שתהיה ברציפות - שזה יוצר מצב של התלהבות גדולה.

ב - ידיעת התורה, לשים לב שעל כל אדם לדעת ולקנות את כל התורה כלה.

פְּרִשְׁת נח

ברוך הוא גֵּלָה לְנַח, תִּרְאָה... הָעוֹלָם כְּלוּ נְתוּן בְּסִכְנָה, אֲבָל אֶתְהָּ הָאָדָם הַיְחִיד שֶׁיִּכּוֹל לְהַצִּיל אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, יֵשׁ לָךְ אֶת הָאִוִּיר שֶׁלָּךְ, תִּבְּה מִשֶּׁלָּךְ - הִצַּל אֶת הָעוֹלָם. וְזֶהוּ גַם אִפְיוּ שֶׁל מֶלֶךְ שֶׁשֶׁלְטוֹנוֹ מְקִיף עוֹלְמוֹת שְׁלָמִים, עוֹלְמוֹ קָשׁוּר עִם עוֹלָמָם, כִּף יְהוּדֵי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּאִוִּירוֹ, בְּתַכְתּוֹ, הוּא אַחֲרָי עַל עוֹלְמוֹת שְׁלָמִים.

בְּזִמְן הַחֲפֵץ חַיִּים זי"ע הִיָּה נְדִיב שֶׁבִקֵּשׁ לְהַקִּים בֵּית חוֹלִים, וְהַחֲל בְּמַסַּע הַתְּרַמּוֹת שֶׁכָּל אֶחָד יִתְרַם מִטָּה לְחוֹלָה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה. וְנִגְשׁ אֶל הַחֲפֵץ חַיִּים וְשֶׁאֵלּוֹ הָאֵם בְּנֵי הַיְשִׁיבָה יִשְׁתַּתְּפוּ אִף הֵם, וְיִתְרַמוּ מִטָּה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם. עֲנָה וְאָמַר לוֹ הַחֲפֵץ חַיִּים: דַּע לָךְ שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּנֵי הַיְשִׁיבָה תוֹרָם כְּחַמְשִׁים מִטוֹת אִם לֹא יוֹתֵר... וְכִשֶּׁהֲתַפְּלֵא הִלָּה, הַכִּיּוֹצֵד? הַיְשִׁיבוּ הַחֲפֵץ חַיִּים, דַּע לָךְ, שֶׁבְּכַח לְמוֹד הַתּוֹרָה שֶׁל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה נִצּוּלִים כְּמָה וְכְמָה אֲנָשִׁים מַחֲלֵי וּמְמִיתָה, כִּי מְרַבָּה תּוֹרָה - מְרַבָּה חַיִּים. זֶהוּ מִצֵּב שֶׁל 'אַחֲרִיּוֹת', נִתְאָר לְעַצְמָנוּ שֶׁלְכָל אֶחָד מִלּוּמְדֵי הַתּוֹרָה, הֵיוּ מְמַתִּינִים לִיד מְקוֹם לְמוֹדוֹ כְּמֵאֲתִים אִישׁ, וְכִסִּימוּ הֵיוּ פּוֹנִים אֵלָיו לְהוֹדוֹת לוֹ עַל מַה שֶׁהֵעֲנִיק לָהֶם בְּלְמוּדוֹ, הֵן בְּהַאֲרַכַּת חַיִּים, בְּשִׁלּוּם בֵּית, בְּהַסְדֵּר בְּעִבּוּדָה וְכוּ', כִּי אֲכַן יֵשׁ לְאִישׁ הַלּוּמֵד אַחֲרִיּוֹת - הוּא מִצִּיל עוֹלָם וּמְלוֹאוֹ.

עֶסֶר הַהֲתַקְרָבוֹת לַה' עַל יְדֵי הַתּוֹרָה

מוֹבָא בְּסִפְר הַקְּדוֹשׁ 'בֵּית אֶהֱרֹן', מֵהַצְדִּיק הַקְּדוֹשׁ, רַבֵּי אֶהֱרֹן מְקַאֲרֵלִין זי"ע, עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים קִיט, ט): "חֲשַׁבְתִּי דְרַכֵּי נְאֻשִׁיבָה רַגְלֵי אֶל עֲדֻתִיךָ"; כִּי חֲשַׁבְתִּי בְּאֵלּוֹ דְרַכֵּים אֶתְקָרַב בְּיוֹתֵר אֵלֶיךָ רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאִזּוֹ אֲשִׁיבָה רַגְלֵי אֶל עֲדֻתִיךָ, הַבְּנִתִי שְׁאִין עוֹד הַתְּקָרְבוֹת יוֹתֵר מִלְמוֹד תּוֹרַתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, עֲלֶיהָ נֶאֱמַר הִפְּךָ בָּהּ וְהִפְּךָ בָּהּ דְכָלְא בָּהּ, בָּהּ יֵשׁ אֶת הַכָּל, הִיא הַמְשַׁמַּחַת וְהַמְעוֹדֶדֶת אֶת הָאָדָם בְּכָל מַה שֶׁצָּרִיךְ בְּחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם שְׁלוֹ, כִּי הִיא מְגַדְלָתוֹ וּמְרוֹמְמָתוֹ מֵעַל כָּל הַמַּעֲשִׂים, וְהִיא

כְּשִׁיְהוּדֵי אוֹמֵר וְדוּי, אֲפִלוּ בְּנִסַּח הַכִּי פְּשוּט חֲטָאֵתִי עִוִּיתִי פְּשַׁעֵתִי, וְאוֹמֵר זֹאת כְּדֵי לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּטִהָרָה, כְּדֵי שֶׁהַתּוֹרָה תִּדְבַּק בּוֹ, כְּמָה שֶׁזֶה פּוֹעֵל וּמְטַהֵר וְאִזּוֹ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה נִדְבַקָת בּוֹ.

כִּי צָרִיךְ לְהַתְּפַלֵּל לְפָנָי לְמוֹד הַתּוֹרָה: "רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי רוֹצֵה לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּקִדְשָׁה, בְּטִהָרָה וּבְרִצְיָפוֹת!" דֵּי בְּדַבּוּרִים הַפְּשוּטִים בְּיוֹתֵר שֶׁיִּכּוֹלִים לְאַרְךְ דְּקָה אוֹ חֲצֵי דְקָה, וְאַחַר כֵּן יֵאמַר הַסֵּדֵר שֶׁתְּקַנּוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ וּמוֹבָא גַם בְּשִׁלְחַן עֲרוּךְ (או"ח סימן קי), וּמְקוֹרוֹ מֵהַגְמָרָא (בְּרַכּוֹת כח ע"ב) מְרַבֵּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקְּנָה, שֶׁהִיָּה מִתְּפַלֵּל בְּכַנִּיסָתוֹ לְבֵית הַמְּדֻרָשׁ.

וְהַעֲרַב נָא אֶת דְּבָרֵי תּוֹרַתְךָ

עַל הָאָדָם לְדַעַת, שֶׁכְּשֶׁהוּא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, צָרִיךְ לְהֶאֱמִין שֶׁהַתּוֹרָה נִדְבַקָת בּוֹ בְּכַחֲנִית "וְהַעֲרַב נָא ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תּוֹרַתְךָ כְּפִינוּ וּבְפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל". שְׁאֲנוּ מְבָרְכִים בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה, וְהַעֲרַב זֶה לֹא רַק עֲנִין שֶׁל מְתִיקוֹת שְׁאֲנוּ מְבָרְכִים שֶׁהַתּוֹרָה תִּהְיֶה מְתוֹקָה וּמְמִילָא לֹא נִפְסִיק לְרַגַּע, כְּמוֹ דְּבַר מְתוֹק וְעַרְב לְחִיף שֶׁהָאָדָם רוֹצֵה לְאַכֵּל עוֹד, וְעוֹד.

אֵלָּא שֵׁישׁ גַּם בְּאוֹר נוֹסֵף, שְׁאֲנוּ מְבָקְשִׁים שֶׁהַתּוֹרָה שְׁאֲנוּ מִתְּפוֹנִים לְלַמֵּד - תִּהְיֶה מְעַרְבַת וְנִבְלַעַת בְּתוֹף דְּמַנּוּ, כִּי אִזּוֹ הִיא עוֹבְרַת בִּירְשָׁה, כְּמוֹ שֵׁישׁ הַבְּדֵל בֵּין מוֹם חִיצוֹנִי שֶׁלֹּא עוֹבֵר בְּתוֹרְשָׁה לְיִלְדִים לְעַמַּת בֵּר מִנּוּ, חֲלֵי פְּנִימִי, שֶׁיִּכּוֹל לְעַבֵּר בְּתוֹרְשָׁה, וּמִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה, בַּתּוֹרָה, שְׁאֲנוּ מְבָקְשִׁים שֶׁתִּהְיֶה מְעַרְבַת בְּדָם וּמְמִילָא נִזְכָּה שֶׁוְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ וְכוּ'.

לוּמְדֵי תּוֹרָה - מִצִּילִים אֶת הָעוֹלָם

אָמְרוּ חַז"ל (שִׁבְת סו ע"א) כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם, לְמֶלֶךְ יֵשׁ אַחֲרִיּוֹת, הוּא מְנַהִיג אֶת הָעוֹלָם, כָּל הַמְּקַבֵּל עֲלָיו עַל תּוֹרָה מְעַבְרִים מִמֶּנּוּ עַל מְלָכוֹת וְעַל דְּרָךְ אֲרָץ, אָדָם צָרִיךְ לְהִרְגִישׁ שֶׁהוּא נִמְצָא בְּתוֹף תַּכְתּוֹ נַח, הַקְּדוֹשׁ

פְּרִשְׁת נַח

צט ע"א) על הפסוק (במדבר טו, לא): "כי דבר ה' בְּנֵה" - 'זֶה שְׁאֶפְשֶׁר לוֹ לְעֶסֶק בְּתוֹרָה וְאִינוֹ עוֹסֵק'. הַיְינוּ, אִם אַתָּה יוֹצֵא לְפָנֶיךָ אֶת בְּנֵי בֵיתְךָ זֶה מִצְוָה, כְּדֹאִיתָא בְּדַבְרֵי הָרֵא"שׁ בְּבֵא בְּתַרְא (פ"א ס"ח), וְיָכוֹל גַּם לְהַקְרִיא תְּלִמֵד חֲכָם, וְהָרִי דַעַת הָרַמְבַּ"ם וְז"ל, שֶׁהִיא לְכַתְחֻלָּה, אֲמַנָּם פּוֹסְקִים אַחֲרֵים חֲלָקוּ (ראוה בֵּית יוֹסֵף ס"ס רמ"ו), וּבִפְרָט בְּדוֹרוֹת שְׁלֵנוּ - אִם אֶפְשֶׁר לְעֶסֶק בְּתוֹרָה - עֲדִיף. אָבֵל גַּם מִי שְׂיֹצֵא לְעֵבֶד - בְּדוֹאֵי זֶה קֹדֶשׁ קִדְשִׁים, וְכָל הַמְדַבֵּר הוּא בְּזַמְנוֹ הַפְּנוּי מִמִּילָא.

וְכַתֵּב עוֹד הַחֲפֵץ חַיִּים בְּסִפְרוֹ 'זְכוּר לְמַרְיָם' (פְּרָק יב): 'הָא דְאִיתָא בְּאַבוֹת (פְּרָק א'): 'וְדָלָא לְיָיִף קְטָלָא חֲיָב', אִינוּ מִיָּרִי בְּאוֹתָם הָאֲנָשִׁים שְׂאִינָם חֲפָצִים וּמְתַרְצִים כָּלֵל לְלַמּוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, רַק מִיָּרִי בְּאוֹתָם הָאֲנָשִׁים שֶׁהִזְמִין הַפְּקָר אֲצֵלָם, הַיּוֹם חֲסֵר לָהֶם שְׁעָה וְלִמְחָר שְׂתִים, וְכֵן הִלְאָה, וְלִזְהָ אֲמַר קְטָלָא חֲיָב, הַיְינוּ שֶׁמְחַסֵּר עֲצָמוֹ מְחַיֵּי נֶצַח כָּל אֶחָד לְפִי מְדַרְגָּתוֹ. כְּאֵן הַחֲפֵץ חַיִּים מִמֶּשׁ מְבַהֵיל, שְׁלִפֵי דְבָרֵינוּ 'קְטָלָא חֲיָב' הוּא אֶפְלוּ רַק עַל חֲצִי שְׁעָה...

תְּלַמּוֹד תּוֹרָה שְׂקוּל כְּנֶגֶד כָּל הַמְצוּוֹת

כְּתֵב מְרַן בְּהַלְכוֹת תְּלַמּוֹד תּוֹרָה בְּשִׁלְחָן עֲרוּךְ (יִזְרְה דַעַת סִימָן רמ"ו סְעִיף יח): 'תְּלַמּוֹד תּוֹרָה שְׂקוּל כְּנֶגֶד כָּל הַמְצוּוֹת. הִיָּה לְפָנֵינוּ עֲשִׂית מִצְוָה וְתְּלַמּוֹד תּוֹרָה, אִם אֶפְשֶׁר לְמַצְוָה לְהַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אַחֲרִים לֹא יִפְסִיק תְּלַמּוֹדוֹ, וְאִם לֹא יַעֲשֶׂה הַמְצוּוָה וְיִחְזֹר לְתוֹרָתוֹ. וְצָרִיף לְזַכֵּר שֶׁאִם יֵשׁ מִיִּשְׁהוּ שְׂיָכוֹל לְקַיֵּם אֶת הַמְצוּוָה, שְׂיִחְזֹר לְלַמּוֹדוֹ, וְלֹא יִתְעַסֵּק בְּמַצְוָה, כִּי תְּלַמּוֹד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כָּלָם (פְּאָה א, א). וּבְהַמְשָׁף (סְעִיף כד) כְּתֵב מְרַן: 'מִי שְׂרוּצָה לְזַכּוֹת בְּכַתְרָה שֶׁל תּוֹרָה, יִזְהַר בְּכָל לִילוֹתָיו וְלֹא יֵאָבֵד אֶפְלוּ אַחַת מֵהֵן בְּשָׁנָה, בְּאַכִּילָה וּשְׂתִיָּה וּשְׂיָחָה וְכִיּוֹצֵא בָהֶם, אֲלֵא בְּדַבְרֵי חֲכָמָה וְתְּלַמּוֹד תּוֹרָה'. וְאֵלוּ הֵם דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם וְז"ל. וּבְהַמְשָׁף הַסְּעִיפִים כְּתֵב: (סְעִיף כה) כָּל בֵּית שְׂאִין דְּבָרֵי

בְּבַחֲיִנַת אוֹמְנָת, שְׂמֵאֲמַנָּת וּמַגְדֵּלֶת אֶת הָאָדָם, וְעַל כֵּן מְאֹד צָרִיף לְהִזְהַר מִבְּטוּלָה וּלְהַשְׁתַּדֵּל בְּלַמּוּדָה בְּשִׁלְשׁ בְּחִינוֹתֶיהָ הַנִּזְכָּרוֹת - בְּרִצְיָפוֹת, בִּידִיעָה וּבְהַכְנָה קוֹדֶמַת.

לְנַצֵּל כָּל רִגְעַ פְּנוּי - לְתוֹרָה

בְּגַמְרָא (תְּגִיגָה ט' ע"ב) אִיזְהוּ מַעֲנֵת לֹא יוֹכֵל לְחַקֵּן (קַהֲלַת א, טו): 'רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אוֹמֵר, אִין קוֹרִין מַעֲנֵת אֲלֵא לְמִי שֶׁהִיָּה מְתַקֵּן בְּתַחֲלָה וְנִתְעַוָּת, וְאִיזְהָ? זֶה תְּלַמִּיד חֲכָם הַפּוֹרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה'. וְאִיתָא בְּתַנָּא דְּבִי אֵלִיָּהוּ (רַבָּה, פְּרָק ב): 'כָּל זְמַן שְׂבַגִי אָדָם מִבְּטָלִין מִן הַתּוֹרָה מִבְּקַשׁ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם'; בַּר מַנּוֹ, וְצָרִיף מְאֹד לְהִזְהַר בְּכַךְ. כְּשֶׁאָדָם קוֹרָא אֶת דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ, אִיף הַתִּיַחֲסוּ לְדְבָרִים הָאֵלוּ יִיחַרד לְכַבּוֹ מְאֹד! וְאָמְרוּ (מְנַחוֹת צט ע"ב): 'שְׂאֵל בֶּן דָּמָה בֶּן אַחוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂמַעְאֵל אֶת רַבִּי יִשְׂמַעְאֵל כְּגוֹן אֲנִי שְׂלַמְדֵּתִי כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה מַהוּ לְלַמֵּד חֲכָמַת יוֹנִית קָרָא עֲלֵיו הַמְקָרָא הַזֶּה לֹא יְמוּשׁ סִפְר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיד וְהִגִּית בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה צָא וּבִדֵּק שְׁעָה שְׂאִינָה לֹא מִן הַיּוֹם וְלֹא מִן הַלַּיְלָה וְלַמֵּד בָּהּ חֲכָמַת יוֹנִית. וְכֵן אָמְרוּ בְּמַכִּילְתָא (פְּרִשְׁת בַּחֲדָשׁ, פְּרִשָׁה ב) "וְהִיָּתָם לִי" (שְׁמוֹת יט, ה) - 'שְׂתִהִיו קְנוּיִין לִי וְעוֹסְקִין בְּתוֹרָה וְלֹא תִהִיו עוֹסְקִין בְּדְבָרִים אַחֲרִים'.

וְכַמּוֹכֵן שְׂפָל אֶחָד צָרִיף לְמַדֵּד אֶת הַשְּׁעוֹת שְׂיֵשׁ לוֹ, לֹא כָּל אָדָם שְׂוָה, אָבֵל אִם אָדָם בּוֹדֵק אֶת עֲצָמוֹ בְּאֲמַת, כְּמָה שְׁעוֹת פְּנוּיּוֹת יֵשׁ לוֹ עִם מְסַגֵּרַת הַעֲבוּדָה וְהַחֻבוֹת כְּלַפִּי הַבֵּית, וְכִשְׁהוּא רוֹאָה דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ אֵלוּ, תְּסַמְרְנָה שְׁעֵרוֹת רֵאשׁוּ, לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַתְחַזֵּק יוֹתֵר לְנַצֵּל כָּל רִגְעַ פְּנוּי בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

בְּמַשְׁנָה בְּרוּרָה (סִימָן קנ"ה סְעִיף קט"ד), כְּתֵב: 'עֲקָר מַצּוֹת תְּלַמּוֹד תּוֹרָה אִין לָהּ שְׁעוֹר וְחִיּוּבָה הוּא כָּל הַיּוֹם, כָּל זְמַן שְׂיֵשׁ לוֹ פְּנָאי, וְכִדְכָתִיב: "לֹא יְמוּשׁ סִפְר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיד" וְגו', וְכִשְׂיֵשׁ לוֹ פְּנָאי וְהוּא מְבַטֵּל מִלְּמוֹד תּוֹרָה מְרִצּוֹנוּ, הוּא קְרוֹב לְמָה שְׂאָמְרוּ חַז"ל (סְנֵהֲדִין

פְּרִשְׁת נח

זאת, שְׁלֹכֵן תוֹרָה אֵין זְכוּת לְהִתְעַנּוֹת כִּי מִבְּטֹל מְלֹאכֶת שָׁמַיִם, כִּי אִם יִתְבַטֵּל לֹא שׁוּנָה תְּעַנִּיתוּ, כִּי הַעֲקָר הַגְּדוֹל הוּא לְמוֹד הַתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה - לְהִיּוֹת עֲמַל בָּהּ, וְאִפְלוּ תְּעַנִּית שֶׁהִיא מִצְוָה, לֹא הִתִּירוּ מִשׁוּם בְּטוֹל תוֹרָה.

כְּתַב הַחֲפֵץ חַיִּים בְּאַהֲבַת חֶסֶד (חֶלֶק שְׁלִישִׁי, פָּרָק רִאשׁוֹן בְּהִנְיָה): אִם הַשְּׂכִימִים לִילֵךְ לְבֵית הַמְּדַרְשׁ, וְנִזְדַּמְּן לֹו אֹרְחִים - מוּטָב יוֹתֵר שְׂיִתְעַסֵּק בְּמִצְוָה זֹו. וְנִרְאָה דְּהַנִּי מְלִי, כְּשֶׁאֵין לֹו כְּבִיתוֹ מִי שְׂיִקְבְּלֵם כְּהַגֵּן. [וְלִפְעַמִּים אִם הָאוֹרְחִים הֵם נִכְפָּדִים בְּיוֹתֵר, נִכּוֹן שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ יִשְׁמַשׁ לְפִנְיָהֶם לְכַבּוֹדָם]. דְּאֵי לֹאוּ הֲכִי, הֲלֹא קִיָּמָא לָן בְּיוֹרָה דְּעָה סִימֵן רְמוּ, דְּאִם נִזְדַּמְּן לְפִנְיֵי מִצְוָה כְּשֶׁהוּא עוֹסֵק בְּתַלְמוּד תוֹרָה, וְתוֹכֵל הַמִּצְוָה לְהַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אַחֲרִים, אֵין מִבְּטָלִין מִתַּלְמוּד תוֹרָה. וּבְיָדָאֵי דְּאִפְלוּ כְּשֶׁעֲדִין לֹא הִתְחִיל לְלַמֵּד, גַּם כֵּן דִּינָא הֲכִי, דְּאֵין מִבְּטָלִין מִתַּלְמוּד תוֹרָה, דְּהָא יְדוּעַ דְּתַלְמוּד תוֹרָה כְּנִגְדַּת כְּלָם (פֶּאֶה א, א). וְכֵן כְּתַב בְּשׁוֹ"ת 'צִיץ אֱלִיעֶזֶר', שֶׁמִּתֵּר לְעַבֵּר לְפִנְיֵי הַמִּתְפַּלֵּל כְּדִי שֶׁלֹא לְהַפְסִיד זְמַן קְבִיעוֹת הַתַּלְמוּד, כִּיּוֹן שֶׁכָּל רִגַע שֶׁהוּא מִתְאַחֵר מִתַּלְמוּד הוּא בְּגֵדֵר הַפְּסֵד שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר.

וְאִפְלוּ בְּהַכְנָה שֶׁל שַׁבָּת, כְּתַב הַרְמִ"א (או"ח סי' רנא, סעיף ב): 'וַיֵּשׁ לְאָדָם לְמַעַט קֶצֶת בְּתַלְמוּדוֹ בְּעֶרְבַת שַׁבָּת, כְּדִי שְׂיִכִּין צְרִיכֵי שַׁבָּת, כְּתַב עַל זֶה בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה: 'בְּסִפְרֵי סֵדֵר הַיּוֹם כְּתַב דְּאִם רְגִיל לְלַמֵּד דְּבָר שֵׁישׁ לֹו קֶצֶבָה, אוּ שְׁלוּמֵד עִם רַבִּים, אֵל יִבְטְלֵנוּ... וְאִם יֵשׁ לֹו מְשִׁרַת שְׂיִכִּין בְּשִׁבְלֵי אֵין צְרִיךְ וְכָל שְׁפָן אִם הֲכִין בְּיוֹם חֲמִישִׁי בְּיָדָאֵי יוֹכֵל לְלַמֵּד כְּדָרְכוּ.

בְּסִפְרֵי 'עֲרוּף הַשְּׁלֶחָן' כְּתַב, כִּיּוֹן שֶׁבְּטוֹל תוֹרָה הוּא אִסוּר מִדְּאֹרְיָתָא, צְרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב מֵאֵד בְּזָה. וְלֹא לְהַקְלֵי רֵאשׁ כְּלָל, כְּמוֹ שְׁרוּאִים שֶׁכְּשֶׁהוּא פּוֹעֵל אֲצֵל אֵיזָה בְּעַל מְלֹאכָה, הַפּוֹעֵל יוֹדֵעַ שֶׁאֵינוֹ יְכוֹל לְצַאֵת אוּ לְהַפְנוֹת מִהַעֲסֵק, כִּיּוֹן שֶׁבְּעַל הַבֵּית עוֹשֶׂה לֹו חֲשָׁבוֹן, וְאִם בְּעֵסֵק הַגְּשָׁמִי כִּי, בְּעֵסֵק הַתוֹרָה עַל אַחַת כְּפִי וְכַמָּה שְׁצְרִיף לְעֲשׂוֹת חֲשָׁבוֹן עַל כָּל בְּטוֹל.

תוֹרָה נִשְׁמָעִים בּוֹ בְּלִילָה, אִשׁ אוֹכְלָתוֹ. (סעיף כו) כָּל שְׂאֵפְשֵׁר לֹו לְעֵסֵק בְּתוֹרָה וְאֵינוֹ עוֹסֵק, אוּ שְׂקָרָא וְשׁוּנָה וּפְרִשׁ לְהַבְלִי הָעוֹלָם וְהַנִּיחַ תַּלְמוּדוֹ וְזַנְחוּ, הָרִי זֶה בְּכָלֵל כִּי דְּבַר ה' בְּזָה (בְּמִדְבָר טו, לא). וְאִסוּר לְדַבֵּר בְּשִׁיחַת חֲלִין (סעיף כז) כָּל הַמִּבְטֵל תוֹרָה מְעַשֵּׂר, סוּפוֹ לְבִטְלָה מְעַנִּי. וְכָל הַמְקַיֵּם אֶת הַתוֹרָה מְעַנִּי, סוּפוֹ לְקִיָּמָה מְעַשֵּׂר. [אֵלוֹ הַלְכוֹת פְּשוּטוֹת הַמְזַהֲרוֹת אוֹתָנוּ שֶׁלֹא לְבִטֵּל אֶת הַזְּמַן שְׂאֵפְשֵׁר לְעֵסֵק בּוֹ בְּתוֹרָה].

הַרְבֵּי הַקְּדוּשָׁה, רַבְּנוּ, רַבִּי מְנַחֵם מְעַנְדֵּל מְקַאֲצֵק זי"ע, פֶּרֶשׁ: 'כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַתוֹרָה מְעַנִּי - רָמְזוֹ לְמַצֵּב שְׂאָדָם אֵינוֹ מְרַגֵּישׁ טַעַם בְּתַלְמוּד, בְּחִינַת עֲנִי, קֶשֶׁה לֹו, אֵינוֹ מִתְחַבֵּר לְתַלְמוּד, וּבְכָל זֹאת מִתְאַמֵּץ לְתַלְמוּד, 'סוּפוֹ לְקִיָּמָה מְעַשֵּׂר' - יְזַכֵּה לְהִתְחַבֵּר וְלְהִדְבֵּק לְתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְיִרְגִישׁ טַעַמָּה הָעֶרֶב וְהַמְתוֹק, אֲכָל 'מִי שֶׁמִּבְטֵל מְעַשֵּׂר' - הֵינֵנוּ שֵׁישׁ לֹו אֲפִשְׁרוֹת לְהִתְחַבֵּר כִּי מִבֵּין כו', חֲמוּר טְפִי, וְצְרִיף מְאֹד לְהִזְהַר בְּזָה (הַגִּ"ר אֶהֱרֵן זְכַאֵי שְׁלִיט"א בְּסִפְרוֹ 'תַּלְמוּד תוֹרָה' בְּשֵׁם סִפְרֵי 'מִתְנַת אֲבוֹת').

דְּבָרֵי הַפּוֹסְקִים בְּזַהֲרוֹת מִבְּטוֹל תוֹרָה

מִלְבַּד כָּל עֲנִינֵי הַמּוֹסְרִים, רֵאוּי לְעֵין בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים, מַה שֶׁכְּתַבוּ בְּזָה, כִּי הֲלֹא אָנוּ עוֹסְקִים כְּאֵן בְּעֲנִינֵים הַנוֹגְעִים לְדְאֹרְיָתָא, כִּי הָרִי חַיִּיב עֵסֵק הַתוֹרָה הוּא מִן הַתוֹרָה. וְכַשֵּׁם שְׂאָדָם שׁוֹאֵל וּמְבַרֵּר אֶת כָּל פְּרִטֵי הַדֵּינִים בְּקִנְיָתוֹ אֲתֵרוֹג מְהֵדֵר, גַּם בְּשִׁנָּה שְׂאֵין הִיא מִצְוֹת עֲשֵׂה מִן הַתוֹרָה, וּבְיָדָאֵי כְּשֶׁהַמְדַּבֵּר בְּהַלְכוֹת בְּטוֹל תוֹרָה - זֶה חֲמוּר בְּיוֹתֵר. אֲמָנָם וְדָאֵי שֵׁישׁ עֲנֵן "בְּכָל דְּרִכִּיף דְּעָהוּ" (מְשַׁלֵּי ג, ח), לְשַׁמַּח וְלְהִיּוֹת דְּעָתוֹ מְעַרְבֵּת עִם הַבְּרִיּוֹת, אֲבָל פְּעַמִּים רַבּוֹת הוּא מוֹצֵא זְמַן פְּנוּי שֶׁהוּא יְכוֹל לְעֵסֵק בְּתוֹרָה וְצְרִיף לְהִזְהַר בְּזָה.

וּבְשׁוֹ"ת 'בְּאֵר מִשָּׁה' (ח"ג סי' קלט) מְזַהֵר אֶת עוֹרְכֵי הַחֶפְּהָ שֶׁלֹא יִאֲחֲרוּ וְיִגְרְמוּ בְּזָה בְּטוֹל תוֹרָה לְאַחֲרִים, וּמוֹכָא גַּם בְּשׁוֹ"ת אַגְרוֹת מִשָּׁה (יו"ד ח"ג), וְכֵן בְּשׁוֹ"ת יִבִיעַ אוֹמֵר הַזְּכִיר

פְּרִשְׁת נח

ואיתא על זה בספר הקדוש 'בית ישראל' לאדמו"ר מגור זי"ע (שבועות תשי"ב): 'ואין התורה מתקיימת אלא על ידי יסורים מקדם, וכתוב אחר כך 'והר סיני עשן כלו' וכו', בראתי יצר הרע, ועל ידי הכפיה יכול לסתר את היצר הרע, כי בא בטענה שהוא מצנה ועומד. ובאמת עקר ההתחזקות למי שאין לו חשק, כי אחר כך 'טועמיה חיים וכו', ואינו צריך לכפיה, ורק מתחלה יש לעשות אף מתוך כפיה, ועקר קבלת השקר על מה שעושה מתוך כפיה - אף שאין לו חשק.'

כל רגע חשוב - איך נאבדו?

מִרְנֵן הַחֲפֵץ חיים זי"ע, פְּשֵׁהָה רוֹאֵה אֵת בְּנוֹ רַבִּי אֲרִיֶה לֵיבֵב מִקֵּף בְּחִבְרִים שְׁבָאוּ לְשׁוֹחֵחַ עֲמוֹ, הִיָּה מוֹכִיחוֹ מִבְּטוּל תּוֹרָה, הָאֵם רְאִיתָ אִיךָ נִרְאָה יוֹם הַשּׁוּק? הַכֵּל טְרוּדִים בְּמִסְחָרִם, חֲנִיּוֹת מְלֵאוֹת וְהוֹמוֹת בְּאֲנָשִׁים הַקּוֹנִים. אֵם בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, יְבוֹא אֶל סוֹחֵר גְּדוֹל הַמִּקְנֵף בְּלִקְוֹחוֹת - קְרוֹב מִשְׁפָּחָה שְׁשֵׁמֶחַ מְאֹד בְּפִגְיֶשְׁתוֹ מִחֲמַת שְׁלֵא רְאָהוּ כְּמָה שְׁנִים, הָאֵם הַמוֹכֵר יֵאָרִיךְ בְּדָבָרִים בְּשֵׁעָה שְׁהַקּוֹנִים עוֹמְדִים וּמְחַכְּמִים לוֹ? בּוֹדָאֵי יִתְנַצֵּל לְפָנָיו וַיֹּאמֶר: לֹא עֲכָשׁוּ! הֲלֹא הִנֵּף רוֹאֵה כְּמָה קוֹנִים מְקִיפִים אוֹתִי, עֲכָשׁוּ אִינִי יְכוּל לְהֵאָרִיךְ בְּדָבָרִים, תְּבֵא כְּשֵׁאֲנִי סוֹגֵר, בְּעָרְבִי, כְּשֵׁהַשּׁוּק מִתְרוֹקֵן וְכוּ', וְאִזּוֹ יִקְבֵּל פָּנָיו בְּשִׁמְחָה וַיֵּאָרִיךְ עֲמוֹ בְּשִׁיחָה, וְהִנְמַשֵּׁל מוֹכֵן, שְׁכַף צְרִיף לְהִיּוֹת גַּם בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה.

וְכַף כּוֹתֵב גַּם בְּעַל 'מִשְׁנַת יוֹסֵף' וְהוֹבָא בְּאַגְרַת לְאַבְרָהָם: 'יִתְבּוֹנֵן נָא, הֲיֵשׁ דְּבָר יוֹתֵר יָקָר מִחַיֵּי הָאָדָם, וְכֹל אֲשֶׁר לְאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ, עִם כָּל הַכֶּסֶף שְׁבָעוּלָם - אִי אֶפְשָׁר לְקַנּוֹת רְגַע אֶחָד מֵהַיּוֹם שְׁעֵבֵר, וְאֶפְלוּ הָעֵשִׂיר הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר שְׁבָעוּלָם שְׁיִכּוּל בְּכִסְפוֹ לְקַנּוֹת חֲצִי עוּלָם - לֹא יוֹכֵל לְקַנּוֹת אֵת הַרְגַע שֶׁל אֶתְמוֹל, וְאִיךָ יִתֵּן לוֹ לְלַכֵּת לְבִטְלָה, וְלִמָּה זֶה דוּמָה? לְעוֹמֵד עַל שְׁפַת הַיָּם וְכִיסוֹ מְלֵא דִינָרֵי זָהָב, וּבְכָל רְגַע הוּא מוֹצִיא דִינָר מִכִּיסוֹ

וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שְׁאֵף כְּשֵׁעוֹסֵק בְּהַדוּר מְצַנֵּה בְּחַפּוֹשׁ אַחַר אֶתְרוּג מְהֵדָר וְלוֹלֵב וְכוּ', עֲלִיו לְבָדֵק אֵם אִינוּ מְבַטֵּל מִתּוֹרָתוֹ עַל יְדֵי זֶה, כִּי אִזּוֹ יֵצֵא שְׁכָרוֹ בְּהֶפְסְדוֹ, וְכֹדָאֵי לְקַח לְמַצְנֵה בְּפַחוֹת הַדוּר, הָעֵקֶר שְׁלֵא יְבַטֵּל מִן הַתּוֹרָה.

לכפות את עצמו גם בשאין חשק

עֶסֶק הַתּוֹרָה צְרִיף לְהִיּוֹת בְּכָל מַצְב - יֵשׁ חֲשֵׁק אִין חֲשֵׁק... צְרִיף לְהַשְׁתַּדֵּל בְּהַ בְּחִיּוֹק גְּדוֹל. וּמַעֲשֵׂה שְׁבָא אֶחָד לְפָנֵי הָרַב הַקְּדוֹשׁ הַשְּׁפַת אֲמַת' מַגּוּר זי"ע, וּבְנוֹ עֲמוֹ, וְטַעֲנַתוֹ בְּפִיו, כִּי בְנוֹ זֶה, אִין לוֹ חֲשֵׁק לְלַמּוֹד הַתּוֹרָה. שְׁאֵלוֹ הַרְבִּי: "בֵּן כְּמָה הוּא?" עָנָהוּ הָאִישׁ: "הוּא כְּבָר בֵּן מְצוּוֹת... עָנָה וְאָמַר הַרְבִּי: אֵם כֵּן, הוּא כְּבָר מְחִיב לְלַמּוֹד, אִין כְּבָר שׁוֹם שְׁאֵלָה. וּמִסְפָּר, כִּי פַעַם בָּא תְלָמִיד חָכֵם לְמִרְנֵן הַסְּטִיפְלָר זְכָר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה, וְהִתְאַוְּנֵן בְּפָנָיו, שְׁלַפְעָמִים אִין לוֹ חֲשֵׁק לְלַמּוֹד, אָמַר לוֹ מִרְנֵן וְצַל הָאֵם - אֲתֵם חוֹשְׁבִים שְׁלִי כֵּן יֵשׁ תְּמִיד חֲשֵׁק לְלַמּוֹד? גַּם לִי אִין חֲשֵׁק לְלַמּוֹד! אֵלֹא מֵאִי, אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁמִכְרָחִים לְלַמּוֹד, כְּמוֹ שְׁמִכְרָחִים לְאָכֵל מְצָה בְּלִיל פֶּסַח בְּלִי שׁוֹם תְּרוּץ שֶׁל יֵשׁ חֲשֵׁק אוֹ אִין חֲשֵׁק, צְרִיף לְאָכֵל מְצָה! כֵּף גַּם לְגַבִּי לְמוֹד הַתּוֹרָה. הַסְּטִיפְלָר הִיָּה מְדַגֵּישׁ - בְּלִי תּוֹרָה, הָאָדָם אִינוּ נִקְרָא אָדָם כָּלֵל... וְאָמַר כְּמָה פְּעָמִים שְׁאֵף שְׁקָשָׁה לוֹ לְלַמּוֹד, כְּשֵׁהָה חֲלָשׁ וְכִדּוּמָה - אֲבָל חֲיָבִים לְלַמּוֹד, וְכַף הִיָּה לְמוֹד בְּשִׁקְיָה בְּתַקְפָּה חֲלָשְׁתוֹ. וְכֵן אִיתָא בְּסִפְר הַקְּדוֹשׁ 'בֵּן פּוֹרְת יוֹסֵף' (פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב דָּף סו טוּר ד'): 'שְׁמַעְתִּי מִפִּי מוֹרֵי (מִרְנֵן הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זי"ע) לְכַף כְּפָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יִשְׂרָאֵל הַר כְּגִיגִית, לְלַמּוֹד, שְׁגַם שְׁאִינוּ חוֹשֵׁק לְתוֹרָה וְעִבּוּדַת ה', מְכַל מְקוֹם אִינוּ בֵּן חוֹרִין לְבִטֵּל, רַק יַעֲשֵׂה בְּעַל כְּרַחוּ, וַיִּדְמָה כְּמִי שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְעֵשׂוֹת בְּעַל כְּרַחוּ, וְהוּא דָּרַךְ טוֹב לְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי לִימֵי הַקְּטָנוֹת - שְׁלֵא יְבַטֵּל הַתְּמִיד מִעֶסֶק לְמוֹדוֹ וְעִבּוּדַת ה', גַּם כְּשֵׁאִינוּ חוֹשֵׁק, דְּמְכַל מְקוֹם עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה, שְׁהַדְּבוּר נִקְרָא מַעֲשֵׂה, וְלְכַף גַּם שְׁהָה בְּלִי כּוֹנֵה יֵצֵא; עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

פְּרִשְׁת נח

מצוה גדולה מלישב בביתו ולעסוק בתורה ולידע הדינים שצוה אותנו הקדוש ברוך הוא לכל פְּרִיְטִיָּהֶם, ולמדתי אצל מורי ורבי הגאון הצדיק מהר"ם שיק, כשבאתי להנשא באתי להפריד ממנו ולטל את ברכתו, אמר לי: "אם יושבים ולומדים - לעולם אין מתחרטים". ומאז הייתי נזכר פעמים רבות בדבריו הקדושים, וראיתי מנסיון כי הם אמתיים ונכונים, כי כמעט בכל השמחות והסעודות יש הוללות, על כל פנים, תלמיד חכם היכול לברר הלכה, פשוט כביעתא בכותחא, שטוב יותר לישב בביתו ולברר הלכה שגדול יותר מכל השמחות שבזמן הזה, חוץ ממקום נחון מאד. עד כאן.

וכן שמענו מחכם יעקב יוסף, ה' יאריף ימיו ושנותיו, שכל מי שאינו בקי בארבעת חלקי שלחן ערוך אין לו מה ללכת לשמחות, אבל כאמור, צריך לשקל כל מקרה לגופו, אם יש בו איזו תועלת לעמת ההפסד של בטול תורה.

הגאון הצדיק רבי אהרן קוטלר זי"ע אמר פעם בשיחה, שאפלו אם מישהו היה הולך לכל החתנות מששת ימי בראשית עד סוף כל הדורות, והיה משמח את החתן בכל אלו החתנות - כל זה אינו שווה לעמת מלה אחת של תורה, ואם כן, כשמתבוננים בזה, ובפרט שאלו הם דברי חז"ל מפרשים בתלמוד ירושלמי (פאה פ"א ה"א): 'כל מצוותיה של תורה אינן שוין לדבר אחד מן התורה' - צריך לשקל כל דבר.

מובא בהקדמת ספר לב אליהו מהגאון הצדיק, רבי אליהו לופיאן זצ"ל, שפעם כשרצה חתן שיתלוה אליו בחור מהישיבה ביום חפתו כשומר, והגיד זאת לרבי אליהו, הרעים עליו בקולו: מי התיר לך לקחת את הבחור הזה ולבטלו יום שלם מתורה? האם הנך חושב שאין למזיקים התענגנות אחרת אלא בך? וכך הבין שר' אליהו לא מתיר לו, ויצא ללא שומר... וכמוכן, שפמה שגחון

ומשליכו לים, והריהו כשוטה, שאמרו (חגיגה ד ע"א) איזהו שוטה זהו המאבד כל מה שנותנים לו, ומה שונה זה שזורק רגעים מרגעי חיי, ממי שזורק כל ממונו לים'.

צריך לחיות עם חשבון! מספר על החפץ חיים שפעם בקר בעיר לודז', פנו אליו ראשי ישיבת תורת חסד, שיסור לישיבה ויבחנו את התלמידים, ונזכחותו של גדול ישראל תשפיע עליהם לטובה, כשפשטה השמועה שהחפץ חיים בא, נהרו רבים לראות את החפץ חיים. משראה שפך הם פני הדברים, אמר: בנהג שבעולם בעל חנות קטנה שמרויח ביום אחד כמה רבלים, אם יסגר את חנותו לכמה שעות - ההפסד שלו אינו כה גדול, כי מה כבר הרוח שלו? אבל בעל חנות סיטונאית המרויח ביום מאות ואלפי רבלים, אם הוא סגר את החנות - הרי שההפסד שלו פי כמה וכמה, ובעל מפעל גדול שהרוח היומי עומד על עשרות אלפים וכו', הרי שההפסד הוא גדול עד למאד, כן אתם, בני התורה, כל דף גמרא שאתם לומדים - הערך שלו לא יסלא בפז, לאין שעור וערך! ואתם סגרתם את הגמרא ובאתם לראות יהודי זקן... העשיתם חשבון? לכו בני לתלמודכם, וה' יצליח את דרככם, וכך פטרם לשלום והחזירם לתלמודם.

חתנות על חשבון בטול תורה

כתב בספר שאלות ותשובות מהרש"ג [מהגאון הצדיק רבי שמעון גרינפלד זי"ע] (סימן קכה): מה ששען מעלת כבודו מצוה רבה לילך לסעודת מצוה, לדעתי לא נאמר אלא במקום שאם הוא לא ילך לא יהיה שם מגן, אבל באפן אחר, לדעתי, אין לך מצוה גדולה מלישב בביתו ולעסוק בתורה, ובפרט כשיש לו שעור קבוע. וכמוכן שאין הדברים שוים לכל אדם, לפעמים יש בזה ענגן של השכנת שלום או גמילות חסד וקדוש השם - כל מקרה לגופו, אבל מה שאנו למדים מדברי המהרש"ג זו אמת לאמתה, אשר אין לך

פְּרִשְׁת נח

עָרַךְ חֲבוּר מְקִיף עַל אֹר הָאֱלֹקָטְרִין, אֵף עַל פִּי כֵן כִּפָּה אֶת יָצְרו שְׁלֵא לְצֵאת הַחוּצָה, וּבְחַר בְּשִׁבְת בְּבֵית ה', לְחִזוֹת בְּנֵעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. וּמִסְפָּרִים חֲבָרְיוֹ, שֶׁהִיחִיד שְׁלֵא נָטַל חֶלֶק בְּכּוֹחֵים שֶׁדָּנּוּ בָּהֶם הַחֲבָרִים - הִיָּה ר' שְׁלֵמָה זְלַמָּן, שֶׁתָּמִיד הִיָּה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים א, ד): "כִּי אִם בַּתּוֹרָת ה' חִפְצוֹ".

מוֹסֵר נוֹרָא לְהִזְהֵר מִבְּטוּל תּוֹרָה

כְּתַב הַשֵּׁל"ה הַקְּדוֹשׁ בְּמִסְכַּת שְׁבוּעוֹת (פָּרָק דָּרָךְ חֲיִים תּוֹכַחַת מוֹסֵר, ד): 'וּמִזֵּה יִתְעוֹרֵר הָאָדָם, אִיךָ יַעֲלֶה עַל מַחְשְׁבֹתוֹ לְבַטֵּל מִלְמוּדוֹ, לְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטָלִים אוֹ לְהִיּוֹת יוֹשֵׁב בְּטָל? הֲלֹא לְפַעֲמִים אֲסוּר לְבַטֵּל מִלְמוּדוֹ אֶפְלוּ בְּשִׁבִיל מִצְוָה! וְאִיךָ יִבְטֵל בְּשִׁבִיל בְּטָלָה?! אֲשֶׁרִי שׁוֹמֵעַ דְּבָרֵי אֱלֹהִים, וְיִתְמַלֵּא חֶלְחָלָה לְהַגּוֹת בַּתּוֹרָת ה' יוֹמָם וְלַיְלָה, וְאִזּוּ טוֹב לוֹ סֵלָה'.

בְּנוֹשֵׂא שֵׁל קְרִיאַת עֲתוּנִים, אֶפְלוּ עֲתוּנִים חֲרָדִים, כְּכֹר כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים בְּזֵה, וְהִזְכִּיר זֹאת מוֹרְנוּ וְרַבְנּוּ בַּסֵּפֶר 'יִלְקוּט יוֹסֵף' (בְּהַלְכוֹת שְׁבַת), וְכוּתָב, שֶׁהִיכּוֹל לְהַמְנִיעַ מִכָּף, וְלַעֲסֵק אֵף וְרַק בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה - קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ, וְכֹל הַהֲתַר הוּא רַק כְּדִי שְׁלֵא יִכְשַׁל בַּדְּבָרִים אַחֲרִים. וְכַתֵּב מֶרֶן הַחֲפֵץ חֲיִים זִי"ע בַּסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ 'תּוֹרַת הַבַּיִת' (פָּרָק ד) אֶפְלוּ אֵין בְּעֵתוֹן תְּעַרְוֹבוֹת מֵיְנוּת וְלִיִּצְנוּת כָּלֵל, רַק דְּבָרִים בְּעֵלְמָא, מֵה נִשְׁמַע בְּצַרְפַּת וְאִינְגְּלָאנְד (אֲנְגְּלִיָּה) וְכַדוּמָה, גַּם כֵּן הַנּוֹתָן נִפְשׁוֹ לְזֵה, וּמִבְטֵל עַל יְדֵי זֵה מַדְבָּרֵי תּוֹרָה, הוּא בְּכֹלֵל הַמַּחְלִיף אֲבָנִים טוֹבוֹת שֵׁל כְּמָה אֶלְפִים רַבָּל כְּסָף עַל שְׁטָרוֹת, וְנוֹדַע לוֹ שֶׁהֵם שְׁטָרוֹת מְזִיפִים.

פַּעַם הַגִּיעָה קְבוּצַת אַבְרָכִים לְמֶרֶן הַסְטִיפֶלֶר זְכֹר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה, בְּנִדוּן תְּלִמִיד חֶכֶם שֶׁעָשָׂה לִילּוּתָיו כְּיָמִים בְּשִׁקִּידָה עַל תְּלִמּוּדוֹ, וְלֹא בְטָל מִזְמָנוֹ כָּלֵל, שֶׁנִּפְטַר לְבֵית עוֹלָמוֹ, וְשָׁאֲלוּ הָאֵם יְכוֹלִים לְכַתֵּב עַל מִצְבֹּתָיו: "לֹא פְסִיק פְּמִיָּה מִגְרָסָא". שְׁאֵלָם מֶרֶן זִי"ע, הָאֵם נִהְיָ הַנִּפְטָר לְקֵרָא עֲתוֹן חֲרָדִי? וְעָנּוּ, כֵּן, הִיָּה

שׁוֹמֵר, אֲבָל אֵין הֲתַר לְבַטֵּל מִתּוֹרָה בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפְן.

פַּעַם חֲזַר בְּשַׁעַה מְאַחֲרַת מַחְתָּנָה, נִכְדָּו שֵׁל גְּאוֹן יִשְׂרָאֵל, רַבִּי יְחִזְקָאֵל אַבְרָמְסְקִי זצ"ל, הַתְרַעַם עָלָיו סָבוּ, בְּאָמְרוֹ: כֶּף חוֹשְׁבִים לְצַמַּח תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים? אִיךָ יֵשׁ לָכֶם לֵב לְבִלּוֹת שְׁלֵשׁ שָׁעוֹת בַּחְתָּנָה? אֲנִי בְּבַחְרוּתִי הַשְּׁתַּתְפַּתִּי רַק בְּשִׁתֵּי חֲתָנוּת - שֵׁל אַחֲוִיתִי וְשֵׁלִי - וְאֵף שְׁאִינָה הוֹרָאָה לְרַבִּים, אֲבָל אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁעָלִינוּ לְדַעַת מֵהֶם. וְאָמַר, שְׁלֵאֲחַר אֲרִיכוֹת יָמִים וְשָׁנִים, כְּשֶׁאָדָם מְתִיצֵב לְפָנֵי בֵּית דִּין שֵׁל מַעֲלָה, יִתֵּן בְּעַקֵּר אֶת הַדִּין עַל מֵה שֶׁהִיָּה מְסַגֵּל לְצַמַּח מִמֶּנּוּ לְפִי הַכְשָׁרוֹנוֹת וְהוּא לֹא הוֹצִיאֵם מִהַכַּח אֶל הַפַּעַל, כִּי לְכֹל אָדָם יֵשׁ כְּשָׁרוֹנוֹת מִיְחָדִים וְעָלָיו לְנַצֵּלָם. פַּעַם נִכְנַס הַגְּאוֹן רַבִּי יְחִזְקָאֵל אַבְרָמְסְקִי זצ"ל, לִישִׁיבָה, וְרָאָה שֶׁהִיא רִיקָה... כָּל הַבַּחּוּרִים נָסְעוּ לְשִׁמְחַת נִשׁוּאֵי חֲבָרָם, חוּץ מֵאֶחָד שֶׁיִּשְׁבַּח וְלָמַד, וּפְנָה אֵלָיו הַגְּאוֹן וְאָמַר לוֹ: דַּע לָךְ, שֶׁקִּימַתְּ בְּזֵה אֶחָד מֵהֶמ"ח קְנִינִים שֶׁהַתּוֹרָה נִקְנִית עַל יָדָם, כְּמַעוּט דָּרָךְ אֶרֶץ, וּבְזָכוֹת זֵה תִּזְכֶּה לְקָנוֹת כְּקִנְיָן שְׁלָם אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

מִסְפָּר עַל הַגְּאוֹן רַבִּי שְׁלֵמָה זְלַמָּן אוֹיְעַרְבֶּף זצ"ל, שֶׁנִּשְׁאָל פַּעַם עַל יְדֵי תְּלִמִיד, אִיךָ רַבְנּוּ יְכוֹל לְשַׁמַּח חֲתָן בְּעֵצָם נוֹכַחוֹתוֹ לְזָמֵן קֶצֶר שֵׁל רַבַּע שָׁעָה וְכוּ', וְהַחֲתָן שֶׁמַּח מְאֹד מְהוֹפָעֵתוֹ, וְאֵלּוּ אֲנִי יְכוֹל לְשַׁהוֹת בַּחְתָּנָה בְּמִשְׁךָ כְּמָה שָׁעוֹת, כְּלִי הָאֵי וְאוֹלֵי אֲזַכֶּה לְשַׁמַּח אֶת הַחֲתָן, וְעָנָהוּ הַגְּאוֹן זצ"ל, אֲגִלָּה לָךְ סוּד, כִּינּוֹן שֶׁכְּשֶׁהִיִּיתִי בְּגִילְךָ מַעֲטָתִי מְאֹד לְהִיּוֹת נוֹכַח בַּחְתָּנוֹת, לְכֵן כַּעַת דִּי לִי בְּזָמֵן מַעֲט, כְּדִי לְשַׁמַּח חֲתָנִים. כִּי מִי שֶׁשׁוֹקֵד הַרְבֵּה עַל תְּלִמּוּדוֹ, זוֹכֵה אֲשֶׁר שְׁמַחִים בּוֹ הַרְבֵּה.

וּפַעַם סִפֵּר לְנִכְדָּיו, כִּי כְּשֶׁהִגִּיעַ הָאוֹטוֹבוּס הָרֵאשׁוֹן לִירוּשָׁלַיִם, בְּרַחוּב יָפוּ, לֹא הִרְחַק מִישִׁיבַת עֵץ חֲיִים, וְיִצְאוּ כָּל בְּנֵי הַתְּשַׁחְוֹרַת לְחִזּוֹת בְּפִלֵּא הַגְּדוֹל, אוֹלָם רַבִּי שְׁלֵמָה זְלַמָּן, לְמָרוֹת שֶׁטְּבַעוּ הוּא לְהִיּוֹת חוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ כָּל דְּבַר, נְכֵמוֹ שְׁרוּאִים, שֶׁכְּבָר בְּגִיל שְׁבַע עֶשְׂרֵה

פְּרִשְׁת נח

שְׁבַנֵי הָעִיר עֹבְרִים וְשׁוֹבִין, שְׁמָא כְּשֶׁהֵן עֹבְרִין וְשׁוֹבִין יִבְטְלוּךָ וְיַפְסִיקוּךָ מִמְשַׁנְתְּךָ. הַכֹּל בְּשִׁבְלֵי שְׁלֵא לְבוֹא לְיַדֵי בְטוּל תּוֹרָה! וְאִיתָא נְמִי בְּסִפְר חֲסִידִים (סימן תתרג): 'אם תִּרְאֶה אָדָם שֶׁמְרַבֵּה דְבָרִים וְכוֹפֵל בְּדְבָרִים, אֵל יֵהָא לְךָ עֶסֶק עִמּוֹ, שְׁהָרִי כָּל הַיּוֹם יִטְרִיחְךָ בְּדְבָרִים וְתִבְטַל מִדְבָרֵי תּוֹרָה'. צְרִיךְ לומר לוֹ, אֲנִי עֹשֶׂה בְּאִמְצָע סוּגְיָא, וְתַפְטֵר אוֹתוֹ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם.

מִן הַחֲזוֹן אִישׁ זִי"ע כּוֹתֵב בְּקֶבֶץ אַגְרוֹת (ח"ב מכתב ה'): 'מִן הַרְאוֹי לְחַבֵּל תַּחְבוּלוֹת לְקַנּוֹת אֶת הַתְּמִדָּת הַלְמוּד וְלִהְתַּפְּלֵל עַל זֶה תְּמִיד, כְּדֵי שְׁלֵא יִבּוֹא לְיַדֵי בְטוּל תּוֹרָה. וְכַבֵּר הַזְכָּרָנוּ (בְּשִׁיחָה לְפִרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית) אֶת דְּבָרֵי מְרַנָּא הַגְּרָ"א זִי"ע, בְּכַתֵּר רֵאשׁ (אוֹת עא), דְּבָר בְּדוּק מְנַסֶּה: כְּשִׁישְׁכִים אָדָם בְּבִקְרָה וְיִקְבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה בְּאִמְתָּ וּבְלֵב תְּמִים, שֶׁהַכּוֹנֵן שֶׁיִּגְמֹר בְּלִבּוֹ שְׁלֵא יִשְׁמַע לְשׁוֹם דְּבָר, וְלֹא יִבְטְלוּ שׁוֹם טְרַדָּא אֲזֵי יִסּוּרוּ מִמֶּנּוּ כָּל הַבְּטוּלִים, וְכּוֹדָאֵי יִצְלִיחַ בְּאוֹתוֹ יוֹם בַּתּוֹרָה.

כְּתֵב מִן הַחֲפֵץ חַיִּים זִי"ע, בְּסִפְרוֹ 'תּוֹרַת הַבַּיִת' (פֶּרֶק ה'): וְאִף בְּעִנְיַן פְּקוּחַ נְפִשׁוֹת, אִם נִזְדַּמְּן לְאַחַד לְהַצִּיל נְפִשׁוֹת, וְלִהְשֵׁנִי לֹא נִזְדַּמְּן זֶה, וְרַק עֶסֶק לוֹ בַּתּוֹרָה. וְיִשְׁאַלוּ אוֹתָנוּ מִי הַצִּיל יוֹתֵר? לְכַאוֹרָה, הֵיוּ הַכֹּל מְשִׁיבִין, כִּי הַמַּצִּיל נְפִשׁוֹת הַגְּדִיל לְעִשׂוֹת, אֲבָל חַז"ל גָּלוּ לָנוּ (מַגְלָה טז), שְׂאֵף שְׁגָדוּל מַצְוֹתָה שֶׁל פְּקוּחַ נְפִשׁ מְאֹד, אֲבָל זֶה שְׁלֵא נִזְדַּמְּנָה לוֹ מַצְוֵה זֶה רַק עֶסֶק בַּתּוֹרָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, אֵינּוּ פְחוֹת מִמֶּנּוּ, וְאִדְרַבָּה! הוּא הַגְּדִיל לְעִשׂוֹת, שְׁגָדוּל תְּלִמּוּד תּוֹרָה מִהַצְּלַת נְפִשׁוֹת. וְרֵאשׁ נָא אַחֵי, דְּלִפִּי זֶה, עַל כָּל שְׁעָה וְשְׁעָה שֶׁהִיא בִּיכְלִתְךָ לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה וְלֹא עֶסֶקְתָּ, הָרִי הוּא כְּאֵלוֹ בְּאוֹ לְפָנֶיךָ לְהַצִּיל נְפִשׁוֹת וְלֹא הַצְּלַתְךָ. וְאִף שְׂאֲנַחְנוּ בְּעִינֵינוּ הַסְתוּמוֹת לֹא יִדְעֵנוּ זֹאת, אֲבָל חַז"ל גָּלוּ לָנוּ הָרִז הַזֶּה, עַד כְּפֹה גְדוּל עֶרְךָ הַלּוּמֵד תּוֹרָה, שְׂאִין דְּבָר בְּעוֹלָם שְׁקוּל אֵלָיָהּ.

הַגְּאוּן הַקְּדוֹשׁ מוֹיִלְנָא זִי"ע, אָמַר, כָּל הַחֲכָמוֹת כְּלוּלוֹת בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְיִדְעֵתָן

נוֹהֵג לְקַרְא. נַעֲנֶה מִן וְאָמַר, אִם כֵּן, לֹא נִתֵּן לְעֵטֶר אוֹתוֹ בְּתֵאָר שְׁכֵנָה.

הַגְּאוּן הַצְּדִיק רַבִּי רֵאוּבֵן יוֹסֵף גְּרִשׁוֹנוּבִיץ וְצ"ל, נִתְקַל בְּעֵתוֹן חֲרָדֵי הַמַּחְלָק חֲנָם שֶׁהִשְׁלַךְ לְחַצְרוֹ בְּכָל פַּעַם, וְלֹא הִגִּיב. פַּעַם הַבְּחִין בְּנִכְדוֹ שֶׁהָרִים אֶת הַעֵתוֹן וְהַחֵל קוֹרָא בוֹ, פָּנָה אֵלָיו וְאָמַר: הַרְבֵּי נִרְ' בְּרוּךְ בְּעַר לִיבּוּבִיץ, רֵאשׁ יִשְׁיבֵת קְמִינִץ וּבַעַל הַבְּרַכָּת שְׁמוּאֵל, זְכַר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָהּ] אָמַר, כִּי מִי שְׁקוֹרָא עֵתוֹן לֹא יִגְדֵל תְּלָמִיד חָכָם. וּמִיָּד הוֹדִיעַ לְשׁוֹלְחִים שֶׁיִּחְדְּלוּ מִלְשַׁלַּח, כְּדֵי לֹא לְהַכְשִׁיל אֶת בְּנֵי הַמְשַׁפָּחָה בְּבְטוּל תּוֹרָה.

סִפְר הַגְּאוּן הַגְּדוֹל רַבִּי מֵאִיר מֵאוּזוֹ שְׁלִיט"א, עַל גְּאוּן עֲזַנּוֹ, מוֹפֵת הַדּוֹר, מִן הַרְבֵּי עֹבְדֵי יוֹסֵף שְׁלִיט"א, שְׁגָם כְּשֶׁעָבְרוּ מִלְחָמוֹת גְּדוּלוֹת עַל עַם יִשְׂרָאֵל, הוּא לֹא הִתְעַדְּפֵן כָּלֵל לֹא יָדַע כְּלוֹם בְּנַעֲשָׂה, לֹא קָרָא שׁוֹם עֵתוֹן, לְמִרוֹת שְׁכָלֵם סְבִיבוֹ הָיוּ שְׁקוּעִים בְּדְבָרִים הַלְלוּ.

פַּחַד רְבוּתֵינוּ מִבְטוּל תּוֹרָה

רְאוּנוּ שְׁרְבוּתֵנוּ עָשׂוּ כָּל מִינֵי תַחְבוּלוֹת וְטַעֲדָקִי, כְּדֵי שְׁלֵא לְבוֹא לְיַדֵי בְטוּל תּוֹרָה. הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת (בְּבֵא מִצִּיעָא פה ע"א): רַבִּי זִירָא כִּי סָלִיק לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל יְתִיב מֵאָה תַעֲנִיתָא דְלִשְׁתַּכַּח גְּמָרָא בְּבִלְאָה מִנִּיהַ כִּי הִיכִי דְלָא נִטְרַדִּיהַ, יְתִיב מֵאָה אַחֲרֵינִיתָא דְלָא לְשַׁכַּב רַבִּי אֶלְעָזָר בְּשִׁנְיָה וְנִפְלִין עֲלוּיָה מְלִי דְצַבּוּרָא [כְּשֶׁעָלָה רַבִּי זִירָא לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, הִתְעַנָּה מֵאָה תַעֲנִיּוֹת שֶׁיִּשְׁתַּכַּח מִמֶּנּוּ תְלִמּוּד בְּבִלִי כְּדֵי שְׁלֵא יִטְרַדִּינוּ. יִשָּׁב עוֹד מֵאָה תַעֲנִיּוֹת אַחֲרוֹת שְׁלֵא יָמוּת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּשִׁנּוּתֵיו, וְיִפְלוּ עָלָיו עֲנִינֵי הַצַּבּוּר]. כְּלוֹמֵר, רַבִּי זִירָא רָצָה שִׁיחִיו כָּל הַרְבָּנִים לְנִצַּח נְצִיחִים, רַק כְּדֵי שִׁיזְכֶּה לְשִׁבְתָּ וּלְלַמֵּד.

מוֹבָא בְּגְמָרָא (פְּסָחִים קִיב ע"א) צָנָה רַבִּי עֲקִיבָא אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ: בְּנִי! אֵל תִּשָּׁב בְּגִבְהָה שֶׁל עִיר וְתִשְׁנֶה. וּמְפָרֵשׁ רַש"י: מְקוֹם

פְּרִשְׁת נח

מגיע לאיזו עיר הנה נהג לסור למעונו של המרא דאתרא, ונמק, שהוא מעדיף להיות המבקר ולא להמתין שיבואו אליו, ואמר, שפשאני בא למישהו אני הבעלים של הזמן, לא פן אם באים אלי - אצטרף יותר להתעכב.

איתא באור החיים הקדוש (ויקרא כו, ג): "אם בחקתי שהיא עסק התורה, צריכים שתלכו ממקומכם אחריה, גם כדי שתהיו פנויים אין נכון ללמד והוא בביתו, פי יטרידוהו בצרכי הבית, לכן יעזב איש את אביו ואת אמו, ויסע ממקומו ללכת אחריה"; כלומר, צריך לברח ממקום שיהיה לו בו בטול תורה.

כתב גאון עזנו רבי חיים פאלאג'י ז"ע, רבה של אומיר, בספרו 'צנאה מחיים' (אות יב): "ברב הימים כשבאים לפני איש או אשה, מאריכים בדבורים להפיג צערם, יודע ה' עד כמה צער ועצבון אני סובל על שמבטלין אותן השעות מלמוד, ואם אדחה אותם - מתירא אנכי משום הלבנת פנים, ושאיני משתתף בצערם, וקניא לן דרוך ארץ קדמה לתורה. מאותה סבה הנה משתדל רבי חיים למצא אכסניה לאורחים שבאו אליו במקומות אחרים, פי אם יארחו על שלחנו הנה צריך להאריך בשלחנו עם האורח בשיחה וכו' כפי רצונו, פי לא נאה להשאירו בקרן זווית ואם יתחיל לדבר אתם בלמוד אזי יצטערו ויתבישו כשלא יבינו".

והעידו על רבי חיים פאלאג'י שהיתה פתו מצויה לאורחים, והיה עורף משתה לשלוחי ארץ ישראל, והיה שמח מאד כשהיה בא עני לאכל על שלחנו, אבל היה עושה חשבון מה שאפשר!

איתא בתנא דבי אליהו רבה (פרק ג): "ברוך המקום שבחר בתורה ובגמרא, ובחכמים ובתלמידיהם ובתלמידי תלמידיהם ובבניהם ובבני בניהם עד סוף כל הדורות וכו' שהם יושבין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום פנוי, וקורין לשם שמים ויראה בלבכם".

כלן לתכליתה, שאדם יהיה יודע הכל, חכמת הנתוח והרפואה, אבל למעשה אמר לבנו שרצה ללמד מרופאי הזמן, ואמר לו אביו אל תלמד, כדי שלא יצטרף לבטל מתורתו כדי להציל נפשות, נכון, לדעת את הרפואה זה מועיל לתורה, אבל בפעל לדעת את כל מיני הסמים והרפואות - אל תתעסק עם זה, שלא תצטרף להתבטל מן התורה, חלילה.

לברח מבטול תורה

בספר 'דרכיו, נמוקיו ושיחותיו של החפץ חיים' מובא מעשה, שבאו זוג חשוכי בניו אל החפץ חיים שיברכם להפקד בזרע של קניא, והחפץ חיים שאלם: האם תספיקו להקדיש את הילד שילד לתורה? מיד קפצו ואמרו: הן, ודאי, שישב וילמד ויהיה קדוש קדשים, ובלבד שנפקד. החפץ חיים אמר להם שיתישבו בדעתם והם עמדו בכף והבטיחו, ואמנם נפקדו. ואחר כך באו אליו להודות לו שנפקדו מברכתו כעבר עשר שנים מנשואיהם, ובקש מהם החפץ חיים, במטותא ממכם הסו ואל תספרו לאף אחד, פי אם זה יתפרסם, יבואו כל העולם להתברך, ואני אצטרף לברח מן העיר, פי יטרידוני מעמל התורה הקדושה. ובאמת הם שמרו על הדבר ולא פרסמו.

ועם כל זה, שהחפץ חיים לא רצה שידעו עליו, מספר בנו רבי אריה לייב: אבי הנה אומר, שהדבר היקר ביותר בחיי האדם זהו הזמן, אי אפשר לקנותו בעד כל הון שבעולם, ואין לתאר את הערך אפלו של רגעים בודדים בחיי האדם, אבל בכל זאת, מצד אהבת ישראל הוא הקדיש זמן רב בכל יום להתראות עם ההמון אנשים, שנהרו אליו מארבע פנות העולם לבקש את ברכתו ולשמע את עצתו בענינים שונים, אבל מפל מקום, במקום שהיה אפשר להמלט - היה נמלט.

מספר על כבוד קדשת האדמו"ר בעל האמרי אמת מגור ז"ע, שהיתה דרכו שפשהיה

תורה לשעת מיתה וקבורה

איתא בזהר חֲדָשׁ (רות): 'אֲשֶׁרִי מִי שְׁתַּלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ בְּזֶמֶן שֶׁהוֹלֵךְ אָדָם לְבֵית עוֹלָמוֹ. שְׁאֵפְלוֹ בְּקָבֵר שִׁפְתוֹתָיו רֹחֲשׁוֹת, וְהֵם שׁוֹשְׁנֵי"ם, אֵל תִּקְרִי שׁוֹשְׁנִים, אֲלֵא שְׁשׁוֹנִים. מִפְּנֵי שֶׁתּוֹרַתְם מְגַנֶּה עֲלֵיהֶם. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב: בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ. אֵיזָה דְּבַר מִפְּלִיא הוּא זֶה! וְכַתֵּב כְּבוֹד קִדְשָׁת מֶרֶן הָאֲדָמוֹר בְּעַל הַשְּׁפַע חַיִּים מִצְאָנָה קְלוּיָעֵנְבוֹרְג זי"ע: 'הִנֵּה יְדוּעַ מִסְפְּרֵי מוֹסֵר, שִׁילְמַד כָּל אֶחָד לְעִצְמוֹ מִסְכַּת עוֹלָם הַבָּא, שְׁלֹאֲחֵר אַרְיִכוֹת יָמִים וְשָׁנִים שֶׁל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, כְּשִׁיגִיעַ זְמַנּוֹ לְהִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, אֲזִי עַל פִּי רַב נִמְשָׁךְ פֶּמָה וְכַמָּה שְׁעוֹת עַד עַת הַקְּבוּרָה, וּבְעֵת הַזֹּאת שֶׁהוּא מְטַל עַל הָאָרֶץ וְנֵרוֹת דּוֹלְקִים סְבִיבוֹ, אֵינן מִן הַרְאוּי שִׁיְהִיָּה שׁוֹכֵב וְדוֹמֵם וּבְטֵל, וְמִי שֶׁהוּא בַר אֹרְרִין יְכוֹל לְהֶאֱרִיךְ בְּלִמּוּדוֹ וְלְחַזֵּר עַל מִשְׁנֵתוֹ, אֲבָל עִם הָאָרֶץ שְׁלֵא לְמַד כְּלוּם, מְטַל בְּבִזְיוֹן וְאֵינּוֹ יְכוֹל לְעֵסֵק בְּמֵאוּמָה, הַעֲצָה לָזֶה - שִׁילְמַד כָּל אֶחָד מִסְכַּת אַחַת לְכָל הַפְּחוֹת, שְׁאוֹתָהּ יַדַּע עַל בּוֹרְרָה וְתִהְיֶה שְׁגוּרָה בְּפִיו, וְיִחְזֹר עֲלֶיהָ תָּמִיד, וְלֹאֲחֵר פְּטִירְתּוֹ, יוֹכֵל גַּם כֵּן לְעֵסֵק בָּהּ, וְלִשְׁנֹן כְּמָה דְּפִי גְמָרָא בְּעַל פֶּה, בְּעֵת שֶׁהוּא מְטַל עַד שִׁינִיחוֹ אוֹתוֹ בְּקָבֵר'. עַד כַּאֲן דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים.

מִסְפְּרֵים עַל הַנְּצִי"ב מוֹדְלוֹז'יִן זי"ע, כְּשֶׁהִיוּ מְסֻבִּים אֲצִלוֹ תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים בְּשִׁבְתָּ, וְהִחְלוּ מִשׁוֹחֲחִים בְּשִׁיחַת חֵלִין שֶׁל תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים וְכו', וְהוּא פֶּרֶשׁ מֵהֶם לְמָקוֹם חֲשׂוֹף וְהִחַל לְחַזֵּר עַל תְּלִמּוּדוֹ - מִסְכַּת שִׁבְתָּ, שִׁיְדַעַה עַל פֶּה, וּכְשֶׁשְׁאָלוּהוּ עַל כֶּף עֲנָה שִׁשְׁנֵן זֹאת כְּדִי שִׁיִּכַּח לְלַמֵּד בַּחֲשָׁף. וּפְעַם שְׁאָלוּהוּ, לְמָה אַתָּה חוֹזֵר מִשְׁנִיּוֹת בְּעַל פֶּה? עֲנָה, כְּשֶׁאֲהִיָּה בְּקָבֵר, שֶׁם מְקוֹם חֲשׂוֹף שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְעֵיֵן בְּסִפְרָא, וְאִם אֲדַע אֶת הַמִּשְׁנִיּוֹת בְּעַל פֶּה - אוֹכֵל לְלַמֵּד שֶׁם מִשְׁנָה. עַד כְּדִי כֶּף חֲשָׁבוּ הַצְּדִיקִים אֲפֵלוֹ עַל זְמַן שֶׁהֵם יִהְיוּ בְּקָבֵר.

כַּתֵּב הַחֲפִץ חַיִּים בְּתוֹרַת הַבֵּית שֶׁם (פָּרָק ו') מִן הַנְּכוּן שֶׁכָּל אֶחָד יִהְיֶה בְּקִי בְּאֵיזָה מִסְכַּת בְּעַל פֶּה אוֹ אֵיזָה סֵדֵר מִשְׁנִיּוֹת וְיִהְיֶה זֶה תּוֹעֲלַת,

וּמִפְּרֵשׁ הַיְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, מַה הוּא מְקוֹם פְּנוּי? מְקוֹם שְׁאֵינן בְּנֵי אָדָם מְצוּיִים שְׁמִבְטָלִים אוֹתוֹ מִדְּבָרֵי תוֹרָה, לְכֵן צָרִיךְ אָדָם לְהִזְהַר שְׁלֵא יִחְזִיק אֲצִלוֹ אֶת הַדְּבָרִים שֶׁמְפָרְיעִים לוֹ מִהַלְמוּד, בְּזֶמֶן שֶׁקָּבַע לְלַמּוֹד וְהוּא יְכוֹל לְלַמֵּד אֲזוֹ, אֵיךְ יִזְמִין לְעִצְמוֹ אֶת הַבְּטוּל בְּדַמּוֹת הַפְּלֶאפּוֹנִים לְמִינֵיהֶם וְכו'. וְדָנוּ בְּזֶה הַפּוֹסְקִים אִם וּבְכָלֵל מִתָּר לְעֵנוֹת. וּכְבָר דְּבַרְנוּ עַל זֶה (בְּשִׁיחָה לְפָרֶשֶׁת בְּשַׁלַּח תַּשְׁס"ו) עַד כְּמָה צָרִיךְ לְהִזְהַר שְׁלֵא לְבַטֵּל בְּיָדִים אֶת הַזְּמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְהוּא יְכוֹל לְלַמֵּד בְּאוֹתָהּ שְׁעָה.

לְהַכִּין דְּבָרִים שְׁבַעֵל פֶּה לִימֵי הַתְּשִׁישׁוֹת

מִסְפְּרֵים עַל הַמְּהַר"ם שִׁיק זי"ע, בְּתַחֲלַת דְּרָכּוֹ לֹא הָיָה בְּעַל כְּשִׁרוֹנוֹת, וְהָיָה אוֹמֵר לְתַלְמִידָיו שֶׁהוּא סוֹתֵר אֶת כָּל הַטְּעָנוֹת שֶׁל כָּל אֵלוֹ שְׁאוּמְרִים שְׁאֵינֵם יוֹדְעִים וְאֵינֵם מְבִינִים, וְיֵשׁ עַל זֶה עֲבָדוֹת רְבוּת. עַל כָּל פְּנִים, לְעַת זְקֵנוֹתוֹ כְּשֶׁכָּבֵר זָכָה בְּעָמֵל גְּדוֹל וּבְתַפְלוּת לְמָה שֶׁהִשְׁיֵג, פֶּגְשׁוֹ מְשֻׁמְשׁוֹ כְּשֶׁהוּא בּוֹכָה, וּשְׁאָלוֹ: רַבִּי! לְמָה כְּבוֹד הָרַב בּוֹכָה? עֲנָהוּ: עֲכָשׁוֹ שְׁאֵינִי רוֹאֶה טוֹב, אִם הִיִּיתִי יוֹדַע שְׁאָבוֹא לְיָדֵי כֶּף, הִיִּיתִי מִתְאַמֵּץ יוֹתֵר בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, תְּמָה הַמְשֻׁמְשׁ: וְאִם הָיָה כְּבוֹד הָרַב יוֹדַע, מַה הָיָה כְּבָר יְכוֹל לְעֲשׂוֹת יוֹתֵר, לְלַמֵּד עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ שְׁעוֹת? הֲלֹא יְדוּעַ מַה הָיָה הַמְּהַר"ם שִׁיק, שְׁלֵא הָיָה יֵשׁן בְּצַהֲרָיִם, וְהָיָה כָּל הַזְּמַן עִם סִפֵּר בֵּיד, גַּם בְּעֵת הָאֲכִיל. עֲנָהוּ מְהַר"ם: אֲמַנָּם, מִיּוֹם עֲמָדִי עַל דַּעֲתִי, לֹא הָיָה רַגַע שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לְלַמֵּד בּוֹ וְלֹא נִצְלַתִּיו, אֵךְ אֵלוֹ הִיִּיתִי יוֹדַע שְׁאֵאֲבִיד אֶת מְאוֹר עֵינַי, הִיִּיתִי מְמַעֵט בְּלִמּוּד חֲדָשׁ, וְחוֹזֵר עַל מִשְׁנֵתִי כְּדִי שִׁיְהִיָּה שְׁגוּר בְּפִי. וְכֵן כָּתֵב מֶרֶן הַחֲפִץ חַיִּים זי"ע בְּסִפְרוֹ 'תּוֹרַת הַבֵּית' (פָּרָק ו'): כָּל זֶה שֶׁכָּתַבְנוּ, שְׁנִכּוֹן לְאָדָם לְהִיּוֹת בְּקִי בְּעַל פֶּה, הוּא אֲפֵלוֹ אִם הוּא עוֹדֵן בִּימֵי נְעוּרָיו, וְכָל שְׁכָן כְּשֶׁמְגִיעַ קְרוֹב לִימֵי הַזְּקֵנָה שְׁאֵז נוֹטִים צִלְלֵי עָרֵב, בְּוִדְאֵי מִן הַנְּכוּן לְהַכִּין בְּאֵיזָה לְמוּדִים שִׁיְהִיו נְכוּנִים לִימֵי הַזְּקֵנָה לְחַזֵּר בָּהֶם, פֶּן חָס וְשָׁלוֹם יִחְלְשׁוּ מְאֹד עֵינָיו.

פְּרִשְׁת נח

לראותו, הרים לו, נתן בו עיניו ונחה נפשו, היינו שנפטרו]. וטעם הענין הזה שהיה נהוג אצל החכמים ז"ל, היה מפני תלישות דעתו של החכם השלם, שאי אפשר לו בלא הרהור תורה ואפלו רגע, ומתוך שמתלישין דעתו ומחשבתו נפסקה מהחכמה שהוא מחשב בה תמיד, ומי שגורם לו כן הרי הוא פמקצץ בנטיעות, וראוי שתחול הקללה עליו.

מובא בספר הקדוש 'נפש החיים' (שער ד'): 'אף שבשאר עונות יש אלפי רבואות עולמות קדושים עליונים שאין שום חטא ועון התחתונים מגיע עליהם כולל לפגמם חס ושלום, ותמיד עז וחדנה במקום פבודם ועליהם נאמר (תהלים ה, ה): "לא יגרף רע", אמנם עון בטול תורה הוא העולה על כלם - שהוא נוגע לקיום כל העולמות'.

ואמר רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע, בדרךשתו, שפמה פעמים שמע מהגאון מוילנא זי"ע, מה העולם הבא חשוב, אין ערוך ודגמה כלל נגד שעה אחת בעולם הזה של עסק התורה והמצוה, אחר שבעולם הבא אי אפשר לעבד את השם.

לכן אנחנו מתפללים לרבוננו של עולם, שנוזף להתחזק, ובפרט בתחלת השנה החדשה, להזהר מבטול תורה, שלא נבוא חס ושלום לרגע אחד של הפסקה ממחשבה של דברי תורה, ושכל הזמן נהיה שקועים בתורה הקדושה, דבוקים בה - שהיא תבת נח של דורנו.

ועל ידי שאדם נכנס אל התבה, כדכתיב (ו, א): "בא אתה וכל ביתך אל התבה", שהן תבות התורה והתפלה - אזי "ותלף התבה על פני המים" (ו, יז), הם המים הזדונים, כל מיני התגברות של היצר הרע, כשאדם כף שקוע בתוך התורה ומשתדל שלא לבטלה, אזי היא מרוממתו ומגדלתו על כל המעשים (אבות ו, א), ויהי רצון שנתחזק בלמוד התורה בקדושה ובטהרה, ונוזף לגאלה שלמה, בבנין בית מקדשנו ותפארתנו, אמן.

שעל ידי זה יהיה נקל לו לקיים מה שאמר הכתוב: 'ודברת בם בשבתך בביתך ובכלכתך בדרך', כי פעמים רבות מפני הקר או סבה אחרת מתעצל לילך לבית המדרש. גם פעמים רבות מצוי שיכבה הנר בליל שבת, וכאשר יש לו מסכת או איזה סדר, הוא לומד על פה, ובפרט כשהוא בדרך, שאי אפשר לו ללמד מתוך ספר, ויקים 'ובלכתך בדרך'. ומספר על מרן החזון איש זכר צדיק וקדוש לברכה, שמהגו היה שהיה לומד לפני שבת כמה קטעים בעל פה, כי הוא היה נזהר שלא ללמד לאור הנר, ובלייל שבת היה משגן את כל מה שלמד בכל יום ששי, עד כמה היו גדולנו זהירים בכף, ובפרט כשמתבוננים בגדל היראה שהיתה להם מבטול תורה, וכמובא בגמרא (שבת קיח ע"ב) אמר רבי יוסי יהא חלקי ממושיבי בית המדרש ולא ממעמידי בית המדרש. כל אדם צריך להיות מאלו שגורמים ללמד ולא מאלו שמקמים מללמד. וראה מה שכתב בספר החנוכה (מצוה ט"ט): 'תחלת דינו של אדם אחר המות הוא על שנתבטל מן הלמוד'. וכן פסק הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ג' הלכה ה') תחלת דינו של אדם אינו נדון אלא על התלמוד, ואחר כך על שאר מעשיו. וכן איתא בגמרא (ברכות כח ע"א) בשעה שסלקו לשומר הפתח, הנה קא חלשא דעתיה דרבן גמליאל [שהיה אומר כל תלמיד שאין תוכו ככרו לא יכנס לבית המדרש] אמר דלמא חס ושלום מנעת תורה מישראל. וכותב הגאון הצדיק רבי יצחק בלאזר זי"ע בכוכבי אור, שבדרך כלל, אדם שחוטא, יש לו איזה צער ופחד על כף, מה שאין כן בבטול תורה שאינו חש שום אשמה בכף, ולפחות יהיה בטול תורה אצלנו כשאר עברות...

גדל העניש הנורא של בטול תורה

מובא ברבנו בחיי (פרשת בלק) ענין הנזכר בדברי חז"ל (בבא קמא ק"ז ע"א) 'דלי גבינאי דבעינא למחזיה, דלי ליה, יתב ביה עיניה ונח נפשיה' [הרם את גבות עיני כי אני רוצה

לה"ו בינ"ו עמ"י עש"ו

בשורה טובה לאנשי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אשיחה בהקיד"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בהקיד באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף

להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיכוי הרבים

וזכות לימוד התורה וזיכוי הרבים תגן בעדכם

ניתן להקדיש פרשיות

לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

052-7627127 א.ש.טווד .ש.י.א

לקבלת גיליונות אלו חינם
יש לשלוח בקשה למייל:

toraoren@gmail.com

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000